

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Pád Berlína 1945
Petra Horáková

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Obecné dějiny

Bakalářská práce

Pád Berlína 1945

Petra Horáková

Vedoucí práce:

Mgr. Petra Kodetová

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Bitva začíná.....	3
3.Příprava na obranu Berlína	4
4. Hitlerův bunkr	7
5. Venku za zdmi.....	9
6. Hitlerovy narozeniny	12
7. Útěk z Berlína.....	14
8. Rusové míří na Berlín	16
9. Smrt v Berlíně.....	19
10. Rozklad režimu.....	24
11. Boj o nástupnictví.....	26
12. Poslední naděje.....	30
13. Himmlerova zrada.....	32
14. Sebevražda	38
15. Sovětský útok na sněm	41
16. Opuštěný bunkr.....	43
17. Závěr.....	45
18. Seznam literatury.....	46
19. Resumé	47

1. Úvod

Jako téma své práce jsem si vybrala pád Berlína 1945. V práci se věnuji období od 16. dubna 1945, kdy zaujala Skupina armád Visla spolu s některými jednotkami armád Střed obrané pozice podél řeky Odry. Na druhé straně se připravovaly jednotky Volkssturmu a Hitlerjugend. Hlavní útok byl zahájen ve tři hodiny ráno spolu s dělostřeleckou přípravou. V záři světlometů provedla sovětská vojska nepříliš úspěšný bleskový útok a to obzvláště na Seelovských výšinách, kde měli Němci vybudovanou dobrou obranu. Výhodou německých jednotek Wehrmachtu, Waffen SS, Volkssturmu i Hitlerjugend byla jejich neústupnost a strach z odplaty Rusů. Navíc každý, kdo se zachoval zbaběle, byl popraven.

Přímý útok na Berlín začal 25. dubna a trval až do 29. dubna 1945, kdy byla dobyta větší část Berlína a Sovětům se podařilo probojovat až do středu města. Téhož dne bylo Rudou armádou obsazeno ministerstvo vnitra a Rusové byli od Říšského sněmu vzdáleni pouhých 500 metrů. Rudé armádě se podařilo již následující den vyslat proti Říšskému kancléřství jednu z divizí. Následně potom, co Keitel Hitlerovi sdělil, že Wenckova 12. armáda svádí těžké boje a do Berlína nedorazí, se Adolf Hitler rozhodl spáchat sebevraždu. Hitler a jeho novomanželka Eva, rozená Braunová, po poledni spáchali sebevraždu pomocí Kyanidu a střelné zbraně. Následně na Hitlerovo výslovné přání byla jejich těla spálena, aby se tak znesnadnila jejich identifikace.

Ještě týž den ve 22 hodin vztyčili dva rudoarmějci sovětskou vlajku na kupoli Reichstagu. Joseph Goebbels se 1. května 1945 pokusil dosáhnout zastavení palby, avšak Stalin trval na bezpodmínečné kapitulaci. Na to Goebbels reagoval sebevraždou spolu se svou početnou rodinou.

Generál Weidling se rozhodl následujícího dne beznadějný boj ukončit a berlínská posádka se vzdala. Rudá armáda přišla při dobývání města o 500 000 mužů, 2000 tanků a samohybných děl a o 500 letounů. Němci přišli asi o 1 milion mužů různých ozbrojených složek, navíc v dobývaném Berlíně zahynulo velké množství civilního obyvatelstva. Celkový počet nelze přesně stanovit, protože Berlín prožíval velký příliv uprchlíků, kterým nezbylo nic jiného, než uprchnout ze svých domovů před rychle postupujícími nepřátelskými vojsky.

2. Bitva začíná

Ve tři hodiny ráno 16. dubna 1945 začala Ruská armáda bitvu o Berlín. V okolí vesnic Letschin, Seelow, Friedersdorf a Dolgelin šlehaly ohnivé záblesky bitvy. Při této podívané hořely lesy a vše se měnilo na prach a popel. „*Na mnoha místech odtud k Berlínu se rozječely sirény, jako by je spustila neviditelná ruka, řinčely telefony a z regálů padaly knihy.*“¹ Po půl hodině došlo ke chvíli klidu, kdy bitevní rachot ustal, a k obloze byly namířeny stovky světlometů ruské armády. Tento tah měl dezorientovat nepřítele, ale byl velkým omylem, který byl vykoupen mnoha oběťmi na životech ve vlastních řadách Sovětů. Dým z předchozího odstřelování měl za následek zmatenost na obou stranách fronty. Navíc sovětské vrchní velení podcenilo danou situaci a došlo ke špatnému odhadu průchodnosti náročného terénu, který měli ruští vojáci před sebou. V tomto ročním období docházelo k záplavám, což mělo za následek, že těžká technika zůstávala zabořena v bažinách. Tato technika tam musela být nakonec ponechána osudu.

Nejhorší následky měl fakt, že se podařilo těsně před bitvou dobýt generálplukovníkovi armádní skupiny Visla Gotthardu Heinricimu zpět přední obranné postavení. Díky tomu po přiblížení nepřátelských jednotek začali vyčerpaní němečtí vojáci pálit po každém stínu, který se před nimi objevil. Žukov navíc udělal i další chybu. Pod tlakem rozzuřeného Stalina se rozhodl pozměnit plán ofenzívy a dal přednost nasazení dvou tankových divizí, které čekaly v pozadí na okamžik, kdy vznikne v německé obraně větší trhlina pro jejich postup. To že se divize vydaly do popředí, mělo za následek zvětšení chaosu, který na bojišti panoval. Operace tímto způsobem byla zásadně oslabena. „*Z hlášení německé 9. armády vyplývalo, že na jejím úseku přišli Sověti o 116 tanků.*“² Generál Vasilij Čujkov si 16. Dubna 1945 poznamenal, že sovětské jednotky nesplnili své úkoly a na některých místech se jim

¹ FEST, Joachim, Hitler a konec Třetí říše, Praha 2002, s. 14

² BAHM, Karl, Berlín 1945 Konečné zúčtování, Praha 2005, s. 61

nedařilo hnout z místa. „ *Záměr dobýt Berlín pátého dne po zahájení ofenzivy ztroskotat.*“³

3. Příprava na obranu Berlína

Mezitím v Hitlerově hlavním stanu, který se nacházel hluboko pod zemí na území Říšského kancléřství, očekávali útok již několik dní. Přes prchavou naději, kterou přinášely počáteční úspěchy německé obrany, Hitler přikázal, aby vládní čtvrt' a hlavně okolí Říšského kancléřství bylo připraveno k obraně. Ruské armádě se podařilo dostat k Odře již během lednové ofenzivy a na několika místech ji i překročit. Německá strana však na tyto předzvěsti začala reagovat až v březnu. V Berlíně a jeho okolí se vznikaly zákopy, protitankové zátarasy a opevněné pozice. Z naprosto nepochopitelných důvodů byla tato práce pozastavena po dobu, kdy se sovětský postup na nějakou dobu ustal. Vinen toho byl samotný Hitler. Tvrdil totiž, že Berlín musí být bráněn na Odře a žádná jednotka nesmí opustit předem určený úsek fronty.

Proti Sovětům stál LVI. tankový sbor generálka Helmutha Weidlinga, ale hlavně 9. armáda pod velením generála Theodora Busseho. „*Generál Heinrici, k jehož amádní skupině patřily oba sbory, marně upozorňoval na nebezpečí obklíčení hrozící v případě úspěšného Žukovova průlomu a několikrát opakoval varování, že odpor lze klást jen krátkou dobu.*“

⁴Navíc Německu chyběla zkušená pěchota, munice a zásobování. Vojáci trpěli naprostým vyčerpáním. Hitler se pokoušel o motivaci svou neotřesitelnou vírou v to, že Německo přes všechny své nevýhody nemůže prohrát. Nakonec bylo na frontu dopraveno několik praporů domobrany. Tyto prapory měli za úkol zastavit Žukovovy armády a motorizované sbory. Ruským stíhacím letounům

³ FEST, s. 17

⁴ FEST, Joachim, Pád Třetí říše, Praha 2005, s. 17-18

se podařilo odhalit několik jejich kolon ještě během cesty a zlikvidovat je nálety.

Heinriciho předpovědi se ukázali být pravdivé. Žukov zformoval své jednotky a za soumraku je nechal zaútočit, protože se dozvěděl, že maršál Ivan Koněv na jižním úseku fronty provedl úspěšnější manévr. Koněvovi se podařilo jak překročit Lužickou Nisu na více než sto třiceti místech, tak se mu v hlavě zrodila myšlenka, že by se aktivně měl účastnit dobývání Berlína a na poslední chvíli tím sebrat Žukovovi slíbenou trofej v podobě vítězství. Stalin navíc podporoval podobné soutěžení. *„Tak začal tichý závod podporovaný Stalinovými záludnými narážkami proti Žukovovi, jenž mezi tím upadl v nemislot.“*⁵

Na severu dosáhl Žukov na středním úseku fronty prvních domů v Seelowě. Místy se nacházely až desetkrát slabší jednotky wehrmachtu. Tyto jednotky byly bez milosti rozdrceny. Začal se naplňovat Heinriciho strach z Koněvova rychlého postupu a možnosti, že by se mu najednou mohl zjevit v jeho týle a tím obklíčit 9. armádu. Následujícího dne obdržel zprávu, že paradesátní divize nasazena na hřebenech Seelowských výšin uprchla. Okamžitě se tedy nechal spojit s Hitlerovým bunkrem.

Bohužel jako již několikrát předtím mu nikdo nenaslouchal. Heinriciho návrh, aby vojska z pevnosti Frankfurt nad Odrou byla přesunuta na jednu z kilometrových trhlin, které se utvořily v obranné linii, byl rázně zamítnut. Do 19. dubna byl celý řetěz kopců u Seelowa až nahoru k Wriezenu v ruských rukou. Postupně v doprovodu velkých ztrát se rozpadly zbytky německé obranné fronty. Otvírala se cesta na Berlín, který byl v tuto chvíli vzdálen pouze necelých sedmdesát kilometrů. Na cestě do hlavního města nečekala již žádná souvislá fronta, ale jen pár opěrných bodů v podobě vesnic, lesů a malých navrší. Dva dny nato dopadly na berlínské Hermannovo náměstí první granáty vypálené ze spěšně přesunutých dalekonosných děl.

Téměř dva týdny před, se podařilo dosáhnout americkým jednotkám u Barby Labe, kde se zastavily. Generál Eisenhower zde informoval své velitele,

⁵ Tamtéž s.20

že Berlín již není jejich vojenským cílem. Předem se dohodlo, že Berlín připadne Rusům. Ve stejnou dobu polní maršál Walter Model po odmítnutí kapitulace boj o rúskou kotlinu vzdal a 21. dubna 1945 spáchal sebevraždu.

Hitler dlouhodobě trpěl pocitem, že ho pronásleduje smůla. „*Obranné linie se mu jedna po druhé rozpadaly – od velké ofenzivy Rudé armády v Maďarsku přes povstání Titových partyzánských jednotek, pádu pevností Kolberg a Královec až k tisícům malých hrozivých hlášení, které docházely každým dnem.*“⁶ Navíc se na povrch dostal spor mezi odvolaným šéfem generálního štábu Guderianem a umíněným Speerem. Speerovi už se nechtělo je snít o úspěšnosti pokračování ve válce. Jenom v jednu chvíli svitla Hitlerovi naděje a to ve chvíli kdy mu zatelefonoval Goebbels. Oznámil Hitlerovi, že ve hvězdách stojí obrat války k dobrému od druhé poloviny dubna. Také mu oznámil smrt amerického prezidenta Roosevelta. Hitler předpokládal vytoužené přebudování aliancí po Rooseveltově smrti. Válka by tedy na Západě vlastně měla být skončena. Na několik málo hodin zavládla v bunkru dobrá nálada, ale během noci bylo jasné, že se jednalo jen o klam. „*Skon amerického prezidenta Franklina D. Roosevelta jen pár dní předtím, kdy si Spojenci mysleli, že mají vítězství na dosah ruky, neměl žádný dopad na operační plánování, ale hluboce zapůsobil na všechny účastníky válečného konfliktu.*“⁷

Po krachu ardenské ofenzivy v lednu 1945 se Hitler přestěhoval do Berlína. V novém říšském kancléřství však nesetřval dlouho. Neustálé nálety ho donutily usídlit se v bunkru hluboko pod zemí. Hitlera ovládaly úzkostné stavy a to již od roku 1933, těsně po jeho zvolení kancléřem. V té době zadal mnoho stavebních úprav na Říšském kancléřství. Jedním z hlavních úkolů na těchto pracích bylo právě hloubení sklepa, který by sloužil jako bunkr. Během války byl tento systém bunkrů neustále rozšiřován. Dalo by se říct, že stavba bunkrů byla Hitlerovou obsesí.

⁶ FEST, s. 22

⁷ BAHM, s. 85

4. Hitlerův bunkr

Po podzimní katastrofě před Moskvou na konci roku 1941 se v Hitlerovi znovu rozmíchal strach. *„Hitler byl přímo posedlý vlastní bezpečností.“*⁸ Opět mu stávající systém bunkrů nepřišel dostačující, přestože v té době německá armáda okupovala prostor mezi Stalingradem a Hamerfestem až k Tripolisu. V Roce 1942 pověřil tedy Hitler Speerovu kancelář budováním dalších bunkrů. Tato nová výstavba navázala na kryt pod slavnostním sálem, který byl poté nazýván „Vorbunker“, tedy přední bunkr. V této části se nacházela kantýna pro Hitlerovi bližší spolupracovníky. Také zde byly některé obytné prostory a kuchyně s pokojem pro služebnictvo. Na začátku roku 1945 byla stavba z větší části hotova. *„Díky dieselovému generátoru, který kromě osvětlení poháněl vzduchové filtry, topení, vodní čerpadla a vybavení malé kuchyňky, byl bunkr zcela soběstačný.“*⁹ Celá stavba však nebyla dokončena ani v dubnu 1945.

Ve sklepních prostorách pod Novým říšským kancléřstvím byly umístěny ubytovny pro jeho sekretáře Martina Bormanna, generála Burgdorfa, Hitlerova šéfpilota generála Hanse Baura, zástupce Himmlera Hermanna Fegeleina a další. Jedna z místností byla také jako nouzový lazaret a další sloužila jako úkryt pro obyvatelstvo vybombardovaného Berlína to převážně pro těhotné a děti. Počet těchto lidí bez střechy nad hlavou však každým dnem neúnosně rostl a bunkr se stával přeplněným. Takzvaný přední bunkr byl určen pro vůdce. Hitlerův bunkr měl více než dvacet malých, stroze zařízených místností. Pouze chodba vedoucí do Hitlerových soukromých pokojů obsahovala několik obrazů, polstrovanou lavici a stará křesla. Byla zde i konferenční místnost, ve které se konaly válečné porady. Hitlerovy pokoje byly zřízeny skromně. Visel v nich obraz zátiší holandského původu a nad Hitlerovým psacím stolem portrét Fridricha II. Velikého. Hitler prý často sedával před tímto portrétem a zamyšleně si ho prohlížel.

⁸ CAPELLE, H., Berlín za Hitlera 1933-1945, Praha 2013, s. 204

⁹ CAPELLE, s. 206

„V nohách postele byl trezor, v němž ukládal své osobní písemnosti, a v koutě stála, tak jak už dříve v hlavním stanu v Rastenburgu, kyslíková bomba.“¹⁰Ta ho zbavovala strachu, pokud by snad došlo k selhání dieselových motorů, které měli na starost jak osvětlení, tak přísun čerstvého vzduchu z povrchu.

Ke konci nastal problém s dodávkou pitné vody, což mělo za následek nesnesitelný zápach, který se linul po celém bunkru. Pitná voda musela být vydávána na příděl. Život v bunkru byl podle svědků velmi depresivní. Prostory v bunkru byly stísněné a děsivé prostředí ještě umocňovalo umělé osvětlení. Goebbels například ve svém deníku psal o tom, že se tomuto místu snaží vyhýbat.

Nemocný Hitler

Život bunkru dopadal na samotného Hitlera. Měl zašedlou pleť a černé kruhy pod očima. Chodil po bunkru shrbený a začínala na něm být vidět zanedbalost. Hitler, který vždy úzkostlivě dbal na svůj zevnějšek, měl najednou šaty se skvrnami od jídla. Také ho trápil silný třes v rukou, což bylo v rozporu s jeho přesvědčením, že rozhodná vůle zmůže všechno. Jeho úpadek nebyl jen po fyzické, ale i duševní. Lidé v jeho okolí si všímali, že Hitler schází každým dalším dnem. Pravidelně zůstával na poradách až do šesti ráno a pak diktoval sekretářkám pokyny pro příští den. V posledních dnech se podle jeho osobní sekretářky z vášnivého řečníka stala troska, která uměla mluvit jen o výcviku psů a špatnosti světa.

„Jenom před návštěvami se vymanil z depresí a získal zpět svou sugestivní přesvědčovací moc.“¹¹Uměl správně volit slova a často dával za příklad jméno některého osvědčeného velitele, aby dodal svému hostu a sobě odvahy. Vykládal o tom, že ruská převaha je jen dočasná a o zázračné zbrani, která rozhodne válku.

I když Hitlera opouštěla jeho věhlasná duševní síla, byl rozhodnut nevdát se vedení operací. Byl zevnitř žírán chorobnou nedůvěrou ke svým

¹⁰ FEST, s. 28

¹¹ Tamtéž, s. 30

generálům. Myslel si, že ho chtějí předhodit Rusům nebo dokonce za pomoci jeho lékaře dr. Morella uspat a odklidit z Berlína. Toto chování ho vrhalo čím dál hlouběji do osamělosti. Nejčastěji mířil do kotců pro psy, kde si hrál se svou fenou německého ovčáka Blondi a jejími pěti štěňaty, která vrhla na začátku dubna.

5. Venku za Zdmi

Mimo metrové betonové zdi panoval chaos války. Obyvatelstvo žilo ve strachu z odplaty a v bídě, kterou válka doprovázela. Těm co zbývala špetka zdravého rozumu, již propaganda režimu nic neříkala. Život obyvatelstva neodpovídal žádné s frází, které byly vypouštěny propagandistickým aparátem. „*Nikdo už pořádně nevěděl co je pravda, protože po městě se šířila jedna fáma za druhou.*“¹² Většině obyvatelstva se nechtělo poslouchat o vyzdvihování Říše tváří v tvář v tuto chvíli jasnému konci, ke kterému Hitlerovo Německo špelo.

Ve chvíli, kdy se Hitler rozhodl všechnu dostupnou sílu poslat na obranu proti sovětské ofenzivě na Odru, nezbývala v Berlíně žádná zkušená a dobře vyzbrojená jednotka. Generálporučík Hellmuth Reymann, bojový velitel města neustále omílal, že nutně potřebuje minimálně dvě stě tisíc vojáků na obranu. Místo toho měl k dispozici ani ne polovinu a to ještě slepenou z různých jednotek domobrany nazývané Volkssturm, nezletilých dětí z Hitlerjugend, několika ženijních jednotek a protiletectkých oddílů. Reymannovy návrhy na přísun jednotek Hitler odmítal. Tvrdil, že pokud k bitvě o Berlín vůbec dojde, tak bude dostatek jednotek, tanků a munice k dispozici.

Situace byla o to horší, že ani v jediném okamžiku neexistoval jednotný plán obrany. Vše se měnilo podle situace improvizací. Reymann navíc pociťoval, že se stal obětí sporů o velitelské pravomoci. Někdy přicházely rozkazy od vrchního velitelství wehrmachtu, jindy šéfa generálního

¹² BEEVOR, Anthony, Pád Berlína 1945, Praha 2004, s. 230-231

štábu Krebse. Hitler se často vměšoval svou náladou ovlivněnými dodatky. Reymann tedy nikdy neměl jistotu, na čem se přesně nachází.

*Organizační chaos zesiloval také Goebbels, který jako berlínský gauleiter současně vykonával úřad komisaře říšské obrany.*¹³ Jako zastánce totální války postupně ztroskotal na odporu ze všech stran. V této době přeci spatřil příležitost na prosazení svých záměrů. Goebbels se považoval za hlavu obrany Berlína. Reymanna považoval za svého podřízeného a při všech poradách trval na tom, aby se hlásil v jeho kanceláři. Z těchto zamotaných vztahů mezi samotným velením a rozkazováním si navzájem, byla situace obrany Berlína ještě ztížena.

Goebbels měl ve zvyku vydávat své vlastní rozkazy. Takto například svolával každé pondělí válečnou radu, která sdružovala všechny velitele, vyšší důstojníky SS a SA, primátora a policejního prezidenta Berlína až po vlivné zástupce průmyslu. Každý den vysílal záchytné oddíly, které vyhledávaly muže ještě vyhovující k boji. Zformované regimenty, které dal dohromady, však nikoho neoslňily.

Nedostatek byl úplně všeho. Nedostávalo se dostatek zbraní, tanků, děl i paliva. Jednotky domobrany nacvičovaly útok na nepřítele pomocí bušení klacků do prázdných plechovek. Mělo to simulovat střelbu kulometů. *„Jinde se používaly role kartonu pro nácvik boje s pancéřovou pěstí anebo se z dlažebních kostek, aut zničených nálety, z postelí a různého harampádí stavěly všemožné zátarasy.*“¹⁴ Každý domobranec obdržel pět střel, pokud tedy vůbec měl zbraň. Zbraně pocházeli většinou z německého a českého průmyslu, ale náboje do nich z Itálie, Francie či jiné země. Německo mělo kromě zbraní, které obyvatelstvo muselo povinně odevzdávat více než patnáct druhů pušek. To se také odráželo na dezorganizaci, která se stále více rozpínala.

V tomto období již denně vyrážely jednotky Volkssturm a Wehrmachtu k obraně předměstí. Za těchto podmínek vydal generál Reymann

¹³ FEST, s. 34

¹⁴ Tamtéž, s 35

výzvu, aby město opustili všichni, kteří již nemohou přispět k obraně města. V tu samou dobu však nechal Goebbels přibíjet na domovní dveře oznámení, ve kterém stálo, že všichni muži ve věku od patnácti do sedmdesáti let musí splnit svou obrannou povinnost a to bez výjimek. Těm, kteří by neuposlechli, hrozil válečný soud následovaný trestem smrti.

Na začátku druhé poloviny dubna se přestaly vydávat berlínské noviny. Přestože tím zesílil tlak propagandy, lidé už nevěřili pohádce o tom, že Hitler úmyslně vlákal nepřítele na své území, aby ho v poslední chvíli rozdrtil. Výstižnějším obrazem situace byla honba motorizovaných polních soudů za dezertéry. Jakmile se objevila jen kapka podezření, byl zrádce na místě zastřelen nebo pověšen. Hitler také 15. února vydal rozkaz o zřízení zvláštních soudů s pravomocí soudit trestné činy ohrožující německou bojovou sílu nebo odhodlání k boji. Himmler se dlouho nevyčkával a o deset dní později sestavil skupinu zvláštních stanných soudů. Následně 9. března se ještě přidal létající stanný soud pod velením generálporučíka Rudolfa Hübnera. Hübner dostával rozkazy přímo od Hitlera. Byla zřejmá snaha udržení situace jedině pod strachem z trestu smrti.

Od půle dubna byla Goebbelsovi předávána hlášení o tom, že široká veřejnost přestává důvěřovat vládě. Goebbelsovi si byl nucen přiznat, že strana je v podstatě v koncích. Lidé byli nuceni od poloviny března pozorovat přibývající počet oběšenců na stromech, sloupech veřejného osvětlení a někdy dokonce i na barikádách a protitankových zátarasech. Některé odhady hovoří o tisícovce popravených během posledních pár měsíců války. Rozhořčeno bylo i několik velitelů. Ti poručili svým jednotkám, aby se těmto nelidským soudům postavily, pokud to bude nutné. *„Bylo jasné, že porážka je zpečetěna, ale válka měla pokračovat co nejdéle.“*¹⁵

¹⁵ FEST, s. 37

6. Hitlerovy narozeniny

Hitlerovi šestapadesáte narozenin oslavil 20. dubna 1945. Při této události se naposledy shromáždilo vedení režimu. „*Hitlerovy narozeniny byly od roku 1933 státním svátkem, a třebaže na dveře klepala Rudá armáda, věrní státníci měli stále pocit, že je musejí oslavit.*“¹⁶ Mezi gratulanty byl Goebbels, Himmler, Bormann, Speer, Ley, Ribbentrop a několik gauleiterů a armádních špiček. Ze svého zámečku Karinhall přijel I Göring. Ten vyslal ještě před svým příjezdem do jižního Německa čtyřadvacet nákladních vozů naplněných starožitnostmi, nábytkem a obrazy, které nashromáždil v průběhu let. Bez znatelné lítosti nechal vylétnout do povětří Karinhall. Poté vyrazil na Hitlerovu oslavu narozenin. Několik dní před oslavou se v bunkru nečekaně objevila i Eva Braunová, která se nastěhovala do zadních místností Hitlerova traktu. *Podle dostupných informací vždy vystupovala hrdě a nedávala na sobě znát strach.*¹⁷

Oslava byla přesunuta do honosnějších částí Nového Říšského kancléřství. Škody při náletech byly obrovské a bez obrazů a nábytku vše vypadalo nevábně. Shromáždění tolika uniformovaných hodnostářů alespoň na chvíli navracelo lesk let předešlých. Nálada ale byla pochmurná a podněcovaná řevem sirén. „*Letci dobře věděli, že je to jejich předposlední nálet, protože Sověti byli již velmi blízko.*“¹⁸ Hitler pronesl jen stručný proslov a přecházel od jedné skupinky ke druhé. Snažil se o povzbuzování přítomných a odmítavě přijímal blahopřání.

Během dopoledne bylo vyhlášeno heslo, které mělo vyhlášovat výjimečný stav. Zároveň bylo oznámeno, že Hitler byl ochoten plnit usnesení přijaté pro případ nouze. Podle nich mají být území, která byla stále v rukou Německa v případě rozštěpení rozdělena na dvě území. Severní prostor

¹⁶ READ, A., Fisher, D. Pád Berlína, Praha 206, s. 345

¹⁷ BEEVOR, Anthony, Pád Berlína 1945, Praha 2004, s. 211-212

¹⁸ BEEVOR, s. 217

Nordraum byl měl mít pod vedením veloadmirál Karl Dönitz a jižní prostor Südraum maršál Albert Kesselring. Tento krok dál záminku gratulantům znovu vychválit Hitlerovu vojenskou genialitu.

Goebbels se všem snažil přiblížit plán, ve kterém mluvil o strategických kleštích, které budou na nic netušící spojence připraveny. Navzdory všem těmto nereálným řečem o vítězství, převážná většina hostů netrpělivě očekávala konec oslavy. Každý z přítomných věděl, jak blízko se Rudá armáda nachází a že má v úmyslu uzavřít kruh kolem Berlína. Nyní zbýval pouze stále se zmenšující únikový koridor na severu a na jihu. Göring v jeden okamžik vyslal svou ordonanci vyzvědět, jak dlouho bude možnost z města uprchnout.

Vypadalo to, že Hitler poznal, na co většina přítomných myslí. Zdálo se, že audienci schválně protahují jako vzdor té opovržením hodné netrpělivosti gratulantů.

Při následující poradě vydal rozkaz odrazit sovětská vojska, která na severu a východě dostala až k vnějšímu obrannému kruhu. „*Koněv téměř bezohledně hnal své tankové velitele ne Berlín.*“¹⁹ Chtěl nasadit oddíly, které ovšem v plné síle existovaly jen v Hitlerových představách. Hitler už se ztrácel v taktických detailech, ať se jednalo o místo nasazení útočného děla, tak o nejvhodnějším místě pro stanoviště kulometu. Důstojníci Hitlera poslouchali mlčky.

„*Předchozího večera nadhodil Hitler otázku, zda by nebylo účelnější vydat hlavní město nepříteli, neboť už je vojskem skoro odkryté a téměř neschopné obrany.*“²⁰ Zároveň naznačil, že by převzal velení v jižním prostoru a s bojem by pokračoval z Obersalzbergu. Goebbels mu tuto myšlenku vyvracel a snažil se Hitlera přesvědčit, že musí zůstat v Berlíně. Pokud dojde na smrt, tak jí má hledat v hlavním městě. Vůdce musí zůstat věrný svému hlavnímu městu, jen tak dostojí svému dějinnému poslání. V den své oslavy měl už Hitler jasno. Oznámil, že se rozhodl setrvat v Berlíně. Po jeho proslovu

¹⁹ BAHM, s. 112

²⁰ FEST, s. 59

se všichni důstojníci a pustili se do přesvědčování Hitlera, aby ještě využil možnosti odejít, dokud je to možné a únikové cesty jsou průchozí. Hitler si však stál za svým. Nehodlal opustit Berlín v jeho rozhodujících chvílích, kdy on sám by se skovával v bezpečí.

Přítomným také oznámil, že nikomu nebude bránit v odchodu. Rozhodnutí zůstat v Berlíně nakonec ztvrdil tím, že bez vědomí velitelů Heinriciho a Busseho nařídil přesun LVI. tankového sboru generála Weidlinga do Berlína. Tento tankový sbor se po bitvě o Seelowské výšiny účastnil těžkých obranných bojů. Po konferenci přišel za Hitlerem **Goring** a rozloučil se s výmluvou, že je ho potřeba v jižním Německu. Hitler ho ignoroval. Zdálo se, že už prohlédl zbabělost svého zástupce. Poté se v doprovodu Goebbelse, Himmlera, Speera a Bormanna vydal do zahrady Říšského kancléřství.

Poblíž východu byl Hitler netrpělivě očekáván houfem gratulantů. Byla zde delegace Kurlandské armády, divize SS Frundsberg značně zdecimována předchozími boji a jedna skupina chlapců z Hitlerjugend. „*O chvíli později se shromážděným mužům naskytl pohled na zřetelně zestárlého a zesláblého diktátora, trpícího poruchami rovnováhy.*“²¹ Hitler každému z nastoupených vojáků podal ruku a přešel k chlapcům a dekoroval je. Hitler v sobě sebral poslední zbytky sil a pronesl motivační řeč o tom, že bitva o Berlín musí být za každou cenu vyhrána.

7. Útěk z Berlína

Po tom co se Hitler odebral zpět do Bunkru, začalo velké stěhování. Spěšně odcházeli ministři, straničtí šéfové a další. Z bunkru odjížděly dlouhé kolony nákladních aut. Hitler vše jen pozoroval, ale zdánlivě zdrcen jejich zbabělým chováním.

Zatímco jedni se vytratili, tak jiní se připravovali na boj. Někdy kolem osmé večer Hitler pronesl myšlenku, že by zmenšil svůj štáb a poslal dvě své sekretářky, několik pobočníků, stenografy a svého osobního lékaře dr. Morella

²¹ CAPELLE, s. 218

do jižního Německa. Po tom co se s nimi rozloučil, odebral se v doprovodu Evy Braunové a Bormanna do částečně vyklizeného bytu v Novém říšském kancléřství. Zde pokračovali ještě nějakou chvíli v oslavách. Měli snahu zapomenout na situaci, ve které se nacházeli a tančili pořád dokola na melodii z jediné gramofonové desky, kterou objevili. Potom je blízké zásahy bomb vyhnali zpět do bunkru. „V 8:00 se ráno se Hitler odebral do postele.“²²

Jakmile se rozkřiklo, že je možnost odejít z Berlína, oblehli žadatelé komandaturu poblíž berlínského zámku, která měla pravomoc vydávat propouštěcí lístky. Během pár hodin bylo těchto žádostí přes dva tisíce, přestože Goebbels nařídil, že žádný muž schopný boje nesmí město opustit. „Dokud byly silnice z Berlína volné, proudily ven z města kolony bledých žen a jejich vyčerpaných dětí.“²³ Goebbels prohlašoval, že Německo zůstává zemí věrnosti a v daném nebezpečí oslaví svůj triumf a tento přístup prchajících ho pobuřoval, protože byl odhodlán zůstat Vůdci po jeho boku.

Následující den byl Hitler vzbuzen o dvě hodiny dříve, než bylo zvykem. Bylo mu ohlášeno, že ruská děla odstřelují centrum Berlína. O chvíli později se ukázalo, že granáty vybuchovaly kolem Braniborské brány a říšského sněmu. Hitler krátce nato přišel neupravený a ptal se, odkud se odstřeluje. Burgdorf mu vysvětlil, že palba pravděpodobně pochází z postavení severovýchodně od Zossenu. Hitlera to očividně vyvedlo z míry, protože Rusové se nacházeli velmi blízko. Následovně se Hitler nechal spojit s generálem Kollerem, náčelníkem štábu Luftwaffe.

Koller se po rozhovoru s Hitlerem snažil získat informace a spojil se s Krebsem. Po dlouhém snažení se mu generála podařilo zastihnout až v půl jedenácté večer. Prosil ho o informace o protiútoky generála SS Steinera. Hitler se najednou rozzlobený vložil do tohoto rozhovoru, protože měl pocit, že Koller a Kerbs zpochybňují jeho rozhodnutí. Všechny letecké síly v severním prostoru, které mohly být uvolněny pro nasazení na zemi, nařídil okamžitě

²² CAPELLE, s. 219

²³ KERSHAW, Ian, Konec Německo 1944-1945, Brno 2012, s. 418

poslat Steinerovi. Hitler také nezapomněl doplnit, že pokud by se někdo pokusil tyto jednotky zadržet, tak bude popraven.

O něco později byl Hitler rozčilený, že zprávu o situaci přednesenou jedním důstojníkem, nedonesl od žádného stenografa. Hitler jako vždy za vším viděl zradu. Později v noci se Walter Hewel ptal na poslední pokyny a připomněl, že je poslední okamžik pro politickou iniciativu. Hitler vstal a ztěžka se šoural pryč s tím, že už politiku nedělá.

„Nervy už nyní dlouho nevydržely a hráz neústupnosti a falešné naděje na vítězství se prolamovala o poznání častěji.“²⁴ Na poslední tiskové konferenci probíhající za svitu svíček Geobbels házel veškerou vinu z neúspěchu na důstojníky. Na to reagoval vedoucí na ministerstvu propagandy Hans Fritzsche a Geobbelsovi připomněl, že by neměl zapomínat na víru a obětavost národa. Geobbels, který si vždy zakládal na vybraných formulacích, jen vybuchl, že národ selhal také. Geobbels již nedokázal cítit žádný soucit, protože tvrdil, že národ si tento svůj osud vybral sám. Německý národ si sám při hlasování o vystoupení ze Společnosti národů vybral riziko, které sebou neslo nebezpečí budoucí prohry.

8. Rusové míří na Berlín

Mezitím přišla do bunkru zpráva, že se podařila prolomit německá linie u Štětína také 2. běloruskému frontu maršála Konstantina Rokossovského a ten teď mířil na Berlín. Hitler se naprosto nelogicky rozhodl nestahovat všechny dostupné síly na obraný kruh kolem města. Spíše naopak se rozhodl pro zuřivý protiútok.

Jednotky pro tento útok si našel na mapě v jedné vlaječce, která byla zapíchnuta u Eberswalde. Skupina Steiner spolu s 9. armádou generála Busseho se měla ve spěchu zformovat v nové bojové uskupení pod velením generála SS Felixe Steinera. Měli za úkol prolomit křídlo sovětského útoku na jihovýchodě a obnovit rozpadající se frontu před hlavním městem až

²⁴ FEST, s. 64

k Chotěbuzi. Hitler jim výslovně zakázal ústup na západ. Důstojníci, kteří by se zákazu nepodřídili, by byli okamžitě popraveni.

Problém byl v tom, že Busseho armáda byla složena jen z rozptýlených skupin, které se zoufale bránily proti hrozícímu obklíčení. Sice bylo pro nové uskupení k dispozici různé rozkazy, ale byly velmi rozporné a také špatně proveditelné během zmatku panujícím na frontách. Z těchto rozkazů byl absolutně vynechán vrchní velitel generál Heinrici. Jakmile se to dozvěděl, tak se nechal spojit s Krebssem.

Heinrici se k operaci Steiner vyjádřil velmi negativně. Dle jeho mínění to byla naprosto beznadějná a na životu ohrožující operace. Žádal alspůň o stažení 9. armády, které hrozilo obklíčení. Heinrici také nabídl, že pokud jeho požadavek nebude splněn, tak nabízí své odstoupení. Jasně vyjádřil své rozhodnutí, že bude raději bojovat jako běžný domobranec, než aby měl na svědomí zbytečné lidské životy. *„Ale Kerbs to nechtěl pochopit a nepomohl ani poukaz na zodpovědnost, kterou oba nesou za svá vojska.“*²⁵

Už následující den se ukázalo, jak přesné byly Heinriciho odhady situace. Ještě před tím než začal generál SS mluvit, zeptal se návštěvníku, zda někdo viděl jeho jednotky. Chaos se množil hodinu od hodiny. Velitel města Generálporučík Hellmuth Reymann zjistil 22. dubna, že je s okamžitou platností odvolán. Ve své funkci nebyl dlouho a zvláště Goebbels ho kritizoval za jeho nerozhodnost. Nástupcem se stal plukovník Ernst Kaether. Ten byl do této doby stranický důstojník pověřený školením a ideologickým dozorem. Keather byl výjimečně povýšen hned o dva hodnostní stupně na generálporučíka a zbytek dne strávil tím, že všem vykládal o svém speciálním poslání. Keather však absolutně nesplňoval vysoká očekávání, která na něj byla kladena, musel už večer konstatovat, že byl své funkce zbaven a degradován zpátky na plukovníka.

Toho samého dne se začalo povídat, že generál Weidling přesunul svá vojska z postavení jihovýchodně od města Döberitzu na západě Berlína. V momentě kdy se Busse a Hitler dozvěděli o generálově svévolném jednání,

²⁵ FEST, s. 67

bylo rozhodnuto, že musí být Weidling na místě odvolán, postaven před nejbližší válečný soud a zastřelen. Weidling se tohoto rozhodnutí nezalekl a vydal se přímo k Hitlerovi do bunkru pod Říšským kancléřstvím. V jedné z podzemních chodeb narazil na Kerbse a Burgdorfa. Okamžitě se do obou pustil a zajímalo ho, z jakého důvodu má být popraven. V momentě kdy jim popsal situaci na svém úseku fronty a hlavně jim i dokázal, že jeho postavení je nadále na jihovýchod od Berlína pouhý jeden až dva kilometry od první bojové linie, tak s Weidlingem začali jednat o poznání vlídněji. Následně ho odvedli k samotnému Hitlerovi.

Hitler ho přijal nemocný. Oči měl opuchlé a vypadal, že ho sužuje horečka. Weidling se u Hitlera v kanceláři posadil. Po chvíli s hrůzou zpozoroval, že Hitlerova levá noha se i vsedě pohybuje. Weidling se pustil do vyprávění nastalé situace a poměru sil ve svém branném úseku. Jakmile vyprávění dokončil, vložil se do řeči Hitler. Generál s neskryvaným překvapením poslouchal Hitlerův výklad o obraně Berlína, o tom, jak Rusové budou zničeni v první řadě na jihu města a jak na ně pak Steiner a Busse s uvolněnými jednotkami zaútočí. Zatím budou ostatní síly vázat Rudou armádu na severu a nakonec ve spolupráci s ostatními zahájí konečnou bitvu. Weidling ihned z bunkru podal hlášení svému štábu o celém rozhovoru s Hitlerem a vydal několik taktických pokynů.

Následujícího dne však Kerbs vzkázal překvapenému Weidlingovi, že ho Hitler jmenoval velitelem branné oblasti Berlín. Weidling se k tomu vyjádřil, že by byl radši popraven. Tímto však překvapení nekončila. Při rozhovorech bylo často zmiňováno jedno jméno, které postupně získávalo na významu a vzbuzovalo naděje. Brzkého odpoledne se u Heinriciho ohlásil generál Kerbs a pověděl mu o tom, že se 12. armáda generála Waltera Wencka stojící u Magdeburku obrátí dozadu a vyrazí okamžitě k Berlínu. Toto rozhodnutí bylo logické, protože americké oddíly se zastavily na Labi a nepřipravovaly se k překročení řeky.

Z velké části byla 12. armáda tvořena jednotkami s bojovými zkušenostmi, byla do ní vkládána velká naděje. Tato armáda byla také

doplněna čerstvými silami, takže se naděje nejevila bezdůvodně. Velení však nemělo opomínat, že takto nově vzniklé uskupení nemělo žádné zkušenosti s operační kooperací. Také byla zcela opomenuta daleko vážnější skutečnost a to že Wenck neměl k dispozici žádný tank a téměř žádnou protileteckou obranu a ani dvě divizi, které měl slíbeny. Prostor 12. armády se navíc během několika dní proměnil v obrovský tábor, ve kterém se nacházel více než půl milionu uprchlíků prchajících před Rudou armádou a k Labi, kde je pak na druhém břehu zastavili Američani. Každým dnem přibývaly nové a nové kolony. Tito uprchlíci byli jen předvojem milionů těch, kteří budou následovat v příštích měsících. Uprchlíci byli vyhnáni, internováni v táborech nebo odvezeni na nucené práce na Východ.

Heinrici vůbec neměl v úmyslu upozorňovat Krebse na problémy, které ochromovaly veškeré plánování operací. Časem začal ignorovat rozkazy, které za ním přicházely z bunkru. Chtěl dovést vojska z jihu i ze severu k Berlínu a tím ušetřit městu drama, které ho čekalo. Jeho jednotky měli za úkol proniknout co nejbližší k britským a americkým liniím. Heinrici využil situace spojené s přesunem 12. armády k Berlínu a dal generálu Bussemu pokyn prorazit se všemi použitelnými silami na západ a pochodovat naproti Wenckovi. Ve chvíli kdy se však Busse vznesl námitky, tak ho Heinrici usadil, že se jedná o rozkaz a spěšně položil telefon.

9. Smrt v Berlíně

Postupně už odolávala jen klamná naděje, že by se bolševismus mohl zhroutit. Geobbels prohlašoval, že tak stane každou chvíli. Neustále dokola opakoval, že cílem veškerého vojenského odporu je jen získat pár dní a právě nyní může s ruskou stranou vypálit rybník západní Spojencům. Porada, která se konala 22. dubna, zničila všechny zbylé klamné představy o budoucnosti Německa.

Konference začala krátce po třetí hodině odpoledne a trvala až do osmi hodin. Hlášení, že se Rusům podařil průnik také na severu na oderské

frontě, přijal Hitler se zdánlivým klidem. Referenti také přinesli zprávy, že rudá armáda dobyla na jihu Zossen a míří k Stahnsdorfu, operuje na severním okraji města Frohnau a Pankowem a na východě se dostala až k linii Lichtenberg, Mahlsdorf a Karlshorst. Po nestálém tichu se Hitler zeptal, jak si počíná skupina Steiner. Kerbs se snažil vyhnout odpovědi, ale nakonec musel přiznat, že Steinerův útok, který se měl stát zvratem ve válce, se vůbec nekonal. Hitlera jeho odpověď zaskočila, ale jen na chvíli. Po tom co se vzpamatoval, vypukla pro přítomné bouře.

Byl to nejstrašnější Hitlerův výbuch vzteku, jaký kdy účastníci konference zažili. Hitler se vymrštil ze svého křesla, odhodil barevné tužky, které s sebou vždy nosil na tyto porady a začal křičet. Unavený hlas, kterým disponoval poslední týdny, zmizel a znovu dostal na síle, jako tomu bývalo dříve. Vyčítal nevěrnost a zbabělost, která ho obklopovala na všech stranách a nezapomněl se zmínit o tuposti a neschopnosti svých generálů, včetně těch kteří ho obklopovali. Všichni přítomní strnule koukali před sebe a poslouchali Hitlerovi hysterické výlevy. Přestože se chvílemi snažil ovládat, po chvíli z něj vztek opět sršel a celý bez sebe tloukl pěstí do otevřené dlaně a z očí mu tekly po tvářích slzy. Nakonec prohlásil, že za těchto okolností nemůže být Vůdce a oznámil, že válka je prohraná a on zůstává v Berlíně. Potom si nechal Jodla zavolat k telefonu a všechny kromě Keitala, Kerbse a Burgdorfa poslal pryč.

Hluk od konferenčního sálu přilákal obyvatele bunkru. Všichni stáli před místností a čekali co se děje. Najednou vyšel shrbený Hitler a bez jediného slova či pohledu na jakoukoliv stranu okamžitě zamířil do svých osobních pokojů. Během tohoto zmatku běhal Bormann od jednoho přihlížejícího ke druhému a všem říkal, že musí Hitlera odradit od jeho úmyslu spáchat sebevraždu.

Po chvíli si Hitler vyžádal některé účastníky porady na rozhovor mezi čtyřma očima. K sobě si pozval Keitla, Dönitze, Krebse, Burgdorfa a Hermanna Fegeleina. Okolo páté hodiny si potom nechal zavolat Geobbelse, kterého se těsně předtím snažil Bormann přesvědčit, aby na Hitlera zapůsobila a donutil ho odejít do alpské pevnosti. Geobbels však dělal, že Bormannovu

prosbu vůbec neslyšel a dokonce některé okolnosti naznačují, že Hitler se definitivně rozhodl, až po Geobbelsově nabídce, že vůdce bude následovat i ve smrti.

Geobbels se těsně po rozhovoru s Hitlerem odebral do protější kanceláře a sdělil sekretářce Jungeové, že do večera tu má být přestěhována jeho žena i všech šest dětí. S naprostou chladnokrevností jim nechal vzkázat, že si každé může vzít jen jednu hračku a pár kusů oblečení, protože více toho už není nutné. Po uplynutí nějaké doby se Hitler vrátil do konferenční místnosti a bylo na něm znát, že se už opět ovládá. Všem přímočaře řekl, že je konec a pro něj již není žádná naděje. Všichni přítomní se mu stavěli na odpor a připomínali mu všechny jednotky, které byly ještě stále k dispozici. Příkladem dávali blížícího se Wencka, Busseho armádu a armádní skupiny věrného polního maršála Ferdinanda Schönera, který operoval v prostoru Drážďan. Hitler jen prohlásil, že on žádné rozkazy nemá.

Nastala dlouhá odmlka, po které Hitler vyjádřil své rozhodnutí očekávat smrt v Berlíně. Všechny připomínky přítomných rázně odmítal a ani Himmlerovi se ho telefonicky nepovedlo přesvědčit. S Ribbentropem zamítl mluvit úplně. Vyjádřil také rozhodnutí, že se Rusům nemůže postavit se zbraní v ruce, protože hrozí nebezpečí, že by jim padl do rukou živý a také jeho fyzická kondice není v takovém stavu, aby mohl bojovat. Pustil se do prohlášení, ve kterém převzal osobní zodpovědnost za obranu města.

Po tom co ukončil svůj rozhovor, se vydal s Keitlem, Jodlem, Geoggelsem a několika dalšími zpět do svých pokojů a nechal si zavolat pobočníka Julia Schaubu. Ten dostal za úkol, aby vzal všechny jeho osobní dokumenty s trezoru v jeho pokoji a spálil je na zahradě. Na zprávy o přípravách sovětských jednotek na útok na centrum města Hitler reagoval jmenováním významného SS Brigadeführera Wilhelma Mohnka bojovým velitelem vnitřního obranného obvodu Citadela. Mohnka podřídil svému osobnímu velení. Poté mu předal velení nad přibližně čtyřmi tisíci příslušníky SS, kteří se nacházeli na území města a dále nad několika menšími jednotkami tří divizí wehrmachtu a Hitlerjugend.

Následně vyzval Keitla a Jodla, aby se přesunuli spolu se svými štáby do Behtesgadenu a přijali určitá opatření. Jeden z přítomných oponoval, že pod Reichsmarschallem nebude chtít bojovat žádný voják. Hitler mu opáčil, že v případě vyjednávání, na tom může být lépe než on sám.

Reichsführer SS Himmler zpozorněl, protože konečně přišla jeho chvíle, kterou tak dlouho očekával. Již nějakou dobu prahnul po co nejvýhodnější pozici v boji o Hitlerovo nástupnictví. Z Fegeleinovy zprávy vyplivalo, že se Hitler rozhodl odstoupit. I přesto neustále váhal, zda může veřejně vyhlásit právo stát se Hitlerovým nástupcem, protože jeho vážnost u Hitlera v poslední době velmi poklesla. Byl však rozhodnut navazovat různé kontakty se spojenci a pokusit se sejít se samotným generálem Eisenhowerem. Chtěl se pokusit Eisenhowera přesvědčit, že jeho SS jednotky mu můžou být ještě užitečné. Himmler nechtěl pouze dosáhnout příměří na západě, ale zachovat i vojenský materiál pro boj se Sověty. Byl rozhodnut rozehrát tuto stranickou hru.

Mezitím v v ulicích Berlína panoval zmatek. Každý den procházely město nouzové oddíly, které měly za úkol zesilovat zátaras, kopat protitankové příkopy a stavět provizorní kryty. Přestože uprchlíkům pobyt v Berlíně byl zakázán, všude se táhly jejich nekonečné kolony a často se ocitaly uprostřed bojů. Nádraží byla plná nákladních vlaků. Vlaky byly přeplněné potravinami, posilami i raněnými. Ve městě stále bylo k vidění hodně požárů a následkem toho zasypávala Berlín chumelenice horkého prachu a popela, který poletoval vzduchem a dopadal na fasády domů, stromy i lidi. Všude byla k vidění opuštěná vojenská auta buď spálená, nebo odtažená stranou pro nedostatek paliva, kterým Německo trpělo. Ruské dělostřelectvo již dosahovalo do všech částí města a některé ulice naprosto zničilo ještě před nástupem pěchoty.

Každým dnem přestávaly fungovat další továrny a infrastruktura celkově. Berlín se také potýkal s odstávkami elektřiny a vody i po celé hodiny a za používání elektřiny od 22. dubna byl vyhlášen trest smrti. Asfalt se vlivem horka roztékal na ulicích a na něm se hromadil odpad, který v kombinaci s pachem spáleného masa vytvářel nesnesitelný zápach. Převážně v centru

Berlína obyvatelé raději vůbec neopouštěli sklepy a chodby metra. Ten kdo vyjít musel, si zakrýval tvář navlhčeným kusem látky, aby se chránil před dýmem z požárů a fosforových výparů. Poslední vycházející noviny obsahovaly nesmyslné řeči a sliby budoucího vítězství Německa v této válce. Často se v nich také psalo o naprosto bizarních radách jak válku přežít.

Lidé trpěli nedostatkem úplně všeho. Domobranci byli odváženi na frontu autobusy a tramvajemi, pokud byly v provozu. Sovětům se brzy podařilo zajistit tři skladiště zbraní na okraji města. Více než polovina obránců z centra tím pádem odcházela do boje proti Sovětům s páskou na ruce příkazem, aby si zbraně vzali od padlých a raněných. Hitler na tuto situaci nebral žádný pohled a byl schopný do boje povolat i ročník 1929.

Ve všeobecné nejistotě blížícího se konce se projevila potřeba zúčtování s odpůrci režimu. Nyní již vše mohlo vyplout na povrch bez opony formální justice. Věznice měli nadstavy politických vězňů a to především po zatýkání, které probíhalo ke konci července 1944. Himmler v dubnu vydal příkaz, že ze zadržených nesmí nikdo přežít a tím pádem dal do pohybu aparát smrti. V Lehrter Strasse bylo zrušeno vězení, protože se blížil Sovětský předvoj. Z uvězněných bylo propuštěno jen pár jedinců s nižšími tresty a zbytku bylo slíbeno, že budou propuštěni na svobodu až z hlavního stanu gestapa, které se nacházelo v paláci Prince Albrechta.

V jednu hodinu ráno se vězni vydali s ozbrojeným doprovodem. Ti je odvedli na nedaleké ruiny, kde byli na smluvený rozkaz do jednoho postřeleni do zátylku. Mezi zavražděnými byli například Klaus Bonhoeffer, Friededrich Justus Perels či Albert Haushofer.

Tu samou dobu se objevovali hlášení o náladě ve wehrmachtu. Podle nich se všude šířila panika, deprese a často myšlenky na to, jak nejlépe spáchat sebevraždu. Například pomocnice u protiletické obrany Inge Dombrowski žádala svého velitele roty, aby ji zastřelil. Mladý nadporučík po dlouhém váhání zastřelil ji i sebe. Zvěsti o plánu Hitlera na ofenzivu, který měl zvrátit celý průběh války, postupně vystřídala zvěst o Wenckově armádě. Ta měla dorazit k Postupimi a připravovat se na úder proti Rusům. Současně se

tak povídalo o tom, že Američané za Labem sestavují výsadkové jednotky. Tyto jednotky podle některých měly přijít na pomoc wehrmachtu a zničit sovětská vojska. Lidé už však těmto propagandistickým výmyslům příliš nedůvěřovali. Fanatismus, který Německo po dlouho dobu ovládal, se postupně vytrácel.

10. Rozklad režimu

Evidentní rozklad nacistického režimu zasáhl i Hitlerovo úzké okolí. Albert Speer se v podvečer 23. dubna vrátil do bunkru, aby se mohl rozloučit s Hitlerem rozhodnutým vzít si život. Setkal se tu s počínající neúctou k Hitlerově osobě a hrubému porušování disciplíny. Příkladem bylo kouření v předsíni, tu a tam postavené láhve a jen málokdo se zvedl, když kolem něj Hitler procházel.

Hitler působil odhodlaně a o smrti se zmiňoval jako o vysvobození. Speer dokonce Hitlerovi přiznal jeho osobní boj proti vydaným demoličním rozkazům. Očekával, že se Hitler rozzuří, ale on to přijal s klidem. Po dobu rozhovoru působil, že se jeho myšlenky toulají úplně někde jinde. Hitlerovi se v očích leskly slzy. O několik hodin později se lhostejně rozloučil se Speerem a odešel zpět do soukromí.

Zajímavá je otázka, proč přes všechny události vojáci z vnitřní obranné oblasti dobrovolně pokládaly své životy v zoufalství, ale naprosté poslušnosti. Většina z nich trpěla pocitem, že smrt je jakási forma odškodnění. V jejich myslích bylo hluboce zakotveno, že opravdová velikost a statečnost se prokáže teprve jejich smrtí. Jakoby jejich smrt znamenala být vyvoleným v posledních okamžicích existence Německa. Vojáci byli učeni, že smrt jim dává vyšší smysl bytí. Důvody, proč tak zuřivě bránili Berlín, byl strach z nicoty, která je čekala. Hodně těch, kteří se účastnili bojů v ruinách Berlína a sklepích města, měli pocit uspokojení z odporu. Najednou chytli druhý dech a vydávali se vstříc nebezpečí, které je obklopovalo.

K tomu se ještě musí připočíst ideologické přesvědčení, které si převážně elitní zbory uchovávaly. Na nepříznivé situace pod tlakem byli všichni tito lidé dobře připravení. Dalším faktorem byl tak šok z návratu do reality běžného života. Nacistickému režimu se až do posledních chvil dařilo obyvatele klamat o skutečném charakteru války. Každý i velký neúspěch dokázali obrátit ve vítězství. Všechno bylo předem promyšlené a neúspěchy byly pouze pastmi na nepřítele. Lidé se nepopsatelně obávali Rudé armády. Všem bylo jasné, že se jim Rusové budou mstít za vše, co jim německé oddíly provedly během tažení do Sovětského svazu.

Politiku nervového vypětí vyprovokoval Hitler a sám byl otrokem tohoto přístupu. Vítězství nad Polskem, Norskem a Francií hned na počátku války mu poskytovala osobní uspokojení, po kterém mělo následovat Rusko. Skoro se mu tento osobní cíl vydařil. Na posledních konferencích na konci dubna neustále opakoval, proč nehodlá opustit Berlín. Během těchto okamžiků jasně vyplouvaly na povrch motivy jeho předchozích rozhodnutí.

Hitler v průběhu jedné z porad mluvil a svém čestném konci, protože žít ještě pár měsíců v pocitu hanby a ponížení si nedokázal představit. Vyzdvihoval obklíčenou vládní čtvrť jako poslední ostrůvek v celém Německu, který se ještě bránil. Všechny kolem stolu přesvědčoval, že takový konec jaký si vybral, není špatný, když zemře pro Berlín. V souhrnu porady konané dne 25. dubna, se projevil Hitlerovo šílenství, hněv ale i rezignace nad jeho osudem.

Hitler podle jeho okolí trávil mnoho únorových večerů po návratu do Berlína a ještě v dubnu s Goebbelsem a Leyem. Někdy byl na tato setkání pozván i ministr hospodářství Walter Leyem. Během těchto setkání Hitler pronášel dlouhé proslovy, v nichž rád rozebíral svůj život a zkoumal předpoklady a možnosti své politiky. Hitler byl schopen i rozebírat své chyby a omyly, které udělal. Na počátcích svých úvah Hitler vykládal o neúspěchu své myšlenky nad německo-anglickým spojenectvím. Dlouhá léta se ucházel o spojenectvím s britským impériem, kterém mělo přinést obranu před vměšováním Ruska a Spojených států do záležitostí Evropy. Hitler se cítil být

světem nepochopen v jeho záměrech a nedokázal překonat tvrdost, kterou tato politika přináší. Hitlerovým cílem bylo současně donutit Francii a Itálii, aby se zřekly své anachronické velmocenské politiky.

Podle Hitlera vše záleželo na Anglii, ale díky zabeđenosti tamějších politiků se mu Anglie krátkozrace vzepřela. Kdyby se bývala Anglie starala o svůj vlastní rozkvět, tak by Německo mělo volné pole působnosti a mohlo splnit své poslání ohledně likvidace bolševismu. V dubnu si Hitler již uvědomoval, že válka s Ruskem byla nevyhnutelná a vždy je nějaká možnost porážky. Bohužel jí začal pole svého názoru příliš pozdě, ale z psychologického hlediska brzy, protože Německý národ nebyl připraven na tento osudový boj. Hitler také připustil své omyly a ústupky pro které nebylo omluvy a důvodu. Jako jeden z příkladů uvedl zbytečné přátelství s Itálií, které ho možná připravilo o vítězství. Věrnost k italskému ducovi, Hitlerovi zabránila provádět revoluční politiku v severní Africe. Jediné v čem podle svých slov uspěl, byl boj proti židovské komunitě.

11. Boj o nástupnictví

V odpoledních hodinách 24. dubna byl přijat do bunkru telegram z Berchtesgadenu. Goring se v něm Hitlera ptal, zda stále přetrvává jeho rozhodnutí neopustit Berlín a zda tedy vstupuje v platnost výnos z 29. června 1941. Tento výnos měl na říšského maršála přenést následovnictví se všemi pravomocemi pro případ, že by Hitler nemohl svobodně jednat.

Položit Hitlerovi tuto otázku nebylo pro Goringa vůbec jednoduché a jeho rozhodnutí se dotázat předcházelo dlouhé rozmýšlení. Zavolal si kvůli tomu generála Kollera, aby mu podal zprávy o nejnovějších událostech v bunkru. Goringa hlavně vyděsilo Hitlerovo rozhodnutí z minulého večera, že od nynějška mají zásadní rozhodnutí na starosti Keitel a Jodl spolu s říšským maršálem. Goring svolal své poradce a společně uvažovali, co bude třeba udělat. Všichni svolaní včetně šéfa Říšského kancléřství ministra Hanse-Heinricha Lammersa byli toho mínění, že nástupnictví tímto vstupuje

v platnost. Nakonec sepsal telegram. Který odeslal do bunkru s vyjádřením prosby, aby si Hitler rozhodnutí zůstat v Berlíně rozmyslel. Přestože se Martin Bormann snažil Hitlera přesvědčit, že se jedná o ultimátum, zůstal Hitler v počátku klidný.

Kolem šesté hodiny večer vešel ve známost další Goringův telegram. Ten obsahoval nařízení k říšskému ministru zahraničí von Ribbentropovi, který se měl dostavit do Brechtesgadenu, jakmile Goringovo nástupnictví bude platné. Teprve díky tomuto telegramu se Bormannovi podařilo Hitlera rozzuřit. Hitler se k tomu vyjádřil, že právě za jeho zády probíhá státní převrat. Do rozhovoru se přimíchal Geobbesl a mluvil o cti, věrnosti, boji a smrti. Geobbelsova slova jen špatně maskovala znechucení z Goringova pokusu uzmout zbytek moci, která podle něj náležela jen jemu samému. Hitler měl ve zvyku rivalitu mezi svými pohlaváry podněcovat, se nechal sám manipulací strhnout, ve vlně nekontrolovatelného vzteku. Hitler se také nechal se ovlivnit svou letitou nelibostí, kterou ke Goringovi pociťoval. Ve vzteku mu vyčetl lenost a to, že umožnil korupci ve státě. Nakonec se prý Hitler ze vzteku rozbrečel.

Po to co se Hitler uklidnil, podepsal telegram, který napsal Bormann. V něm byl Goring obviněn z velezrady a dal možnost Goringovi vzdát se všech funkcí a zřeknout se nástupnictví výměnou za jeho život. Po tomto emočním výstupu Hitler opět upadl do apatie, jak tomu bylo v posledních dnech často. Na závěr se ještě Hitler znovu rozohnil a nařídil, aby byl Goring i s jeho štábem zatčen a odvezen do kasáren SS v Salcburku.

Následující den během porady o situaci v bunkru se dozvěděli, že Žukovovy a Koněvovy armády na jihovýchodě Berlína se dokázaly spojit a tím uzavřely kruh kolem města. Brzy se setkaly předvoje, které v Kantstrasse vzájemně zahajily palbu, dokud nebylo Koněvovi vzkázáno, že dobytí centra Berlína bylo přirčeno Žukovovi. Již teď probíhala od Zehlendorfu k **Neukollnu** souvislá frontová linie, zatímco na severu podlehly čtvrti Tegel a Reinickendorf. V tu samou dobu také začaly sovětské jednotky útočit na berlínská letiště Tempelhof a Gatow. Hitler reagoval na tyto události tím, že

přeměnil Ost-west-Achse v nouzovou přistávací dráhu a nechal na Speerovo přání odstranit sloupy osvětlení lemující tuto výstavní třídu po obou stranách. Na následující poradě pak sdělil, že očekává ještě sto padesát elitních vojáků od námořnictva a jeden pluk SS slíbený Himmlerem jako rezervu.

Pro Hitlera byla přistávací dráha velmi důležitá, protože očekával generálplukovníka rytíře von Greima, který byl velitelem letecké flotily číslo 6 u Minchova. Nic Hitlera nedokázala přesvědčit od požadavku, aby se generál za ním dostavil osobně. Mimo bunkr mezi Říšským kancléřstvím a Pariser Platz, se zatím prorážely do zdí střílny a rozmísťovala se protipancéřová děla do palebných postavení.

Následující den přistál na gatowském letišti rytíř von Greim v jednosedadlové stíhačce typu Focke-Wulf 190 v doprovodu pilotky Hanny Reitschové. Greim zavolal do bunkru, aby zjistil situaci. Dozvěděl se, že všechny přístupové cesty až k Anhaltskému nádraží a Potsdamer Strasse jsou v moci sovětských jednotek. Hitler se však tímto nenechal odradit a bez udání důvodu stále tvrdošijně trval na osobním setkání s von Greimem.

Přestože se zdálo, že je téměř nemožné dostat se do kancléřství, nastoupil generál s Hannou Reitschovou do připraveného stroje Fieseler Storch. Let potměným, bojem zmítajícím Berlínem byl velmi nebezpečný a těsně před přistáním u Braniborské brány byl stroj zasažen dělostřelecký granátem, který generála poranil na lýtku. Do kancléřství byl dopraven s velmi silným krvácením a musel být bezprostředně ošetřen. Po tom generála dopravili do bunkru, tak byl Hitlerem pochválen za věrnost a statečnost. Hitler hosty spravil o situaci a pověděl jim o propuštění říšského maršála Goringa ze všech funkcí a jeho následujícím zatčení. Poté přešel k oficiálnímu tónu a jmenoval rytíře von Greima vrchním velitelem Luftwaffe a současně ho povýšil na polního maršála.

Během krátké probíhající ceremonie bylo neustále slyšet dunění výbuchů a dokonce i v těch nejnižších položených místnostech se sypala omítka ze stěn. V některých momentech musela být i odstavena ventilace, protože kouř a zápach zapříčinily vzduch v bunkru nedýchatelným. Také se poprvé

stalo, že vypadlo rádiové spojení, tím pádem si museli dělat obraz o situaci od nepřátelských rozhlasových stanic nebo se telefonicky informovat v částech města, kde se právě bojovalo. Hlášení, že se 25. dubna na Labi u Torgau setkala americká a sovětská vojska s vřelostí, se do bunkru dostala více cestami. Tato informace znamenala konec nadějí, že by se nepřátelská koalice mohla rozpadnout. Hitler musel vynaložit velké úsilí, aby zakryl zklamání z této situace, protože ještě téhož dne zarputile tvrdil, že situace v Berlíně vypadá hůř, než tomu ve skutečnosti je.

Jenže skutečnost byla mnohem horší, než si Hitler a jeho okolí skováním v bunkru pod městem mohli představit. Pozdější vyšetřování došlo k názoru, že ve vnitřních městských čtvrtích byla zničena dokonce více než polovina všech budov. V těchto chvílích Berlín doslova zanikal před očima díky nepřetržité palbě útočníků. Statisticky pak bylo spočítáno, že na jednoho obyvatele města připadalo téměř třicet kubických metrů trosk.

Hlavně velké příjezdové ulici byly zasypány tak, že se v nich dalo projít jen úzkými pěšinami. Lidé, kteří přišli o střechu nad hlavou, často dnem i nocí bloudili mezi ruinami. Ulicemi pobíhali příslušníci domobrany v pláštích s helmou na hlavě a puškou pověšenou na rameni. Mnozí domobranci hledali někoho, kdo by jim udělil rozkazy, jak mají pokračovat. Podléhali však jak velitelům příslušných vojenských útvarů, tak pokynům místních stranických organizací a často když už se jim rozkazů dostalo, tak protichůdných. Ve všech odvodech města se šířil strach a panika a to i přes skutečnost, že Rudá armáda začala brzy ustanovovat místní správní orgány. Rudá armáda se snažila i usměrňovat vojáky ve svých řadách, ale i tak docházelo k masovému znásilňování od dospívajících dívek po starší ženy.

Situace uvnitř města byla kritická. Na povrch vyplouvala i všechna nízkost lidí. Obyvatelé města často kradli a rabovali, za což někteří byli narychlo oběšeni na strom s výstražnou cedulí, že okradli vlastní soukmenovce. V jiném příkladu Ernst Grawitz viceprezident Německého Červeného kříže a říšský lékař SS zasedl k rodinné večeři a dvěma granáty vyhodil celou rodinu do povětří. Východisko ze situace sebevraždou nevolili

jen partajové rozpadajícího se režimu, ale i ti co nedokázali unést zhroucení jejich světa, jak ho znali. Vlna sebevražd probíhající od února 1945 si vyžádala podle odhadů několik tisíc osob.

12. Poslední naděje

Hitler se zatím chystal každé naděje, o které se doslechl. Velmi ho nadchlo hlášení o přistání dvou transportních letadel na Ost-West-Achse a na základě nejrůznějších výmyslů si nalhával nadějně scénáře. Utěšoval se tím, že Rusové zničí sami sebe, protože čtyřmilionový Berlín je pro ně příliš velkým soustem. Ve chvíli, když zaznělo jméno Wenck, se pokaždé rozhořela vlna naděje. Na poradě 27. dubna bylo jen vyřčeno, že Wenck přichází a Hitlerovi se okamžitě vrátila dobrá nálada. Hitler pak vykládal o tom, že až se válečná situace uklidní, musí se postarat o to, aby se Německu navrátila naleziště ropy. Katastrofická situace s nedostatkem paliva totiž brzdila jakoukoliv rozsáhlejší operaci. Také později Hitler se svým okolím probíral jakým způsobem má Wencka odměnit za jeho přínosy a odhodlání zachránit svého Vůdce.

Během situační porady téhož dne Mohnke poukázal na postu Rusů, kterým se podařilo dostat až na Wilhelmplatz. Ten se nacházel od Říšského kancléřství už jen kousek, ale tyto tanky byly zneškodněny spěšně povolanými protitankovými oddíly. Boje v těchto chvílích byly opravdu zuřivé, čím blíže se sovětské jednotky blížily k centru města. V okrajových částech města se Sovětům dařil postup o pořádný kus dopředu. Tankové předvoje dokázaly rozstřílet nebo rozjet zátarasy, jako by byly z papíru a menší úkryty obránců nechaly vybavené děly a plamenomety pro oddíly, které šly za nimi. V některých místech se dařil rychlý postup, ale v některých částech sovětských vojáků museli bojovat dům od domu. Generál Žukov nechal před vpádem do Berlína postavit cvičné berlínské ulice, aby si vojáci nacvičili dobývání Berlína. Nakonec však tato cvičení byla zbytečná a nejkrvavější boje se rozhořeli v oblasti kolem bunkrů protiletectvé obrany mezi Alexanderplatz a radnicí u

Hallské brány. Z věznic v severní části města Rudá armáda osvobodila mnoho válečných zajatců, kteří obratem dostali zbraně a museli jít opět bojovat jako posily prořídilých jednotek.

Keitel a Jodl v Rheinsbergu a Krapnitzu obdrželi z bunkru naléhavé telegramy. Stálo v něm, že všechny jednotky, které se momentálně nacházely mezi Labem a Odrou musejí být staženy do Berlína. Zároveň přicházely stále nervóznější otázky na osud Wencka a Busseho, protože ani jeden neodpovídal. K dosažení nebyla ani Holsteova armáda, která operovala někdy na severovýchodě města.

Na Steinera se Hitler už neptal a požadoval jeho nahrazení generálporučíkem Holstem. Jenže do prostoru Eberswalde se jeho slova nedostala a Steinerovi se podařilo přesvědčit Holsteho, aby mu velení i nadále přenechal. Ráno 28. dubna Kerbs přidal síle na naléhání, že Hitler očekává pomoc v Berlíně co nejrychleji. Po rozhovoru s Kerbsem se Keitlem odebral k z rozhovoru se generálem Heinricim, který navzdory vydaným rozkazům nařídil ústup tankové armády generála von Manteuffela. Oba velitelé se sešli na křižovatce jižně od Neubrandenburgu. Křižovatka byla ucpána ve všech směrech uprchlíky. Heinrici přišel v doprovodu Manteuffella, ale Keitel místo pozdravu okamžitě oba důstojníky začal kárat, jak si mohli dovolit jednat podle svého rozhodnutí. Rozkaz byl takový, že musí zůstat na Odře a držet frontu za každou cenu. Přestože se Heinrici snažil vysvětlit důvody svého jednání, tak Keitel i nadále výhrůžně šermoval svou maršálskou holí a vyštěkl, že musí zaútočit podle Hitlerova rozkazu. Heinrici však poslušnost odmítl i přes výhrůžky válečného soudu a Keitel odjel s nepořízenou. V takových chvílích se ukazovalo, jak se Heinrici, který byl svědkem válečných událostí vzdálil bunkru a Hitlerovým nesmyslným rozkazům.

Příštího rána obdržel Keitel ještě jeden telefonát, ve kterém Heinrici hovořil o zodpovědnosti, kterou za své vojáky nese. Keitel ho však opět rázně odmítl a připomněl mu, že je tu od toho, aby plnil dané rozkazy. Heinrici ho tedy informoval, že za těchto podmínek je nucen vzdát se svého velení nad

vojskem. Tímto Keitla na pár okamžiků zaskočil, ale po chvíli jeho rezignaci přijal a zbavil ho velení nad armádní skupinou Weichsel

13. Himmlerova zrada

V bunkru převládala pochmurná nálada. Večer 28. dubna se začalo proslýchat, že Rusové se objevili na začátku Wilhelmstrasse a ba Potsdamer Platz probíhali urputné boje. Současně také dorazila překvapivá zpráva, jež vyvolala obrovský rozruch. Sdělovala, že Heinrich Himmler se prostřednictvím švédského diplomata hraběte Folka Bernadotta pokusil navázat jednání se Spojenci a svou ochotu bezpodmínečně kapitulovat.

Tato zpráva hned od prvních okamžiků Hitlera zdrtila. U hodně lidí ve svém okolí Hitler předpokládal zradu v posledních dnech, ale zradu od Himmlera nečekal. Himmler se vždy před ním prezentoval jako věrný a oddaný bojovník nacistického Německa. Hitlerovi se v jedné chvíli zhroutil svět. Hitler byl bílý jako stěna a vydal v doprovodu Bormanna a Geobbelse do svých soukromých pokojů.

Po nějaké chvíli co se Hitler trochu uklidnil, vdal se na návštěvu ke zraněnému Greimovi. Posadil se k němu na lůžko a rozkázal mu, aby se neprodleně vydal do Šlevicko-Holštýnska a zařídil u Dönitze vše potřebné, aby byl Himmler řádně potrestán za své činy. Hitler Greimovi vysvětlil, že by neunesl, aby jeho nástupcem byl zrádce. Greim i Hanna Reitschová se Hitlera snažili přesvědčit, že se již rozhodli v bunkru setrvat a následovat svého vůdce. Hitler byl však rozhodnut a oznámil jim, že je připraven stroj Arado 96. Hanně Reitschové ještě předal dvě lahvičky s jedem, kdyby nebylo jiné východisko a rozloučil se s nimi. Po té co vyšel z pokoje, pronesl své rozhořčení k Himmlerovi a také, že už chápe, proč nedokázal uspět na Visle, proč ofenziva SS skončila v Uhrách porážkou a proč Steiner odmítal splnit rozkazy. Za vším Hitler viděl jen zradu a intriky mířené na jeho osobu. Všem také Hitler vykládal, jako ho měl Himmler v úmyslu předat nepřátelům živého. Ostatní obyvatelé bunkru mezitím v rychlosti sepisovali dopisy na rozloučenou

pro své rodiny, protože Reitschová a Greim byli možná posledními, jež se ještě dostanou z města. Hanna Reitschová opouštěla bunkr v slzách a Greim po tom co se dostali z města, prohlašoval, že být po boku Hitlera na něj mělo blahodárné účinky.

V bunkru ještě vládla pochmurná nálada ze zrady, když kolem desáté hodiny večer objevil Weidling, aby oznámil nejnovější zprávy. Pověděl, že Rusům se daří jeden průlom za druhým a na obranu Berlína nezbývají již žádné rezervy. Navíc se muselo zastavit zásobování ze vzduchu. Weidling, ještě než se dočkal nějakého Hitlerovo či Kerbsovo rozhodnutí byl přerušen Geobbelsem, který vážnou situaci začal okamžitě zlehčovat. Kerbs se raději k situaci nevyjadřoval a přenechal rozhodnutí Hitlerovi. Ten dálerazil své přesvědčení, že se musí držet za každou cenu, protože pokus o průlom by sejně znamenal, že by se 9. armáda dostala z obklíčení do obklíčení. Hitler by pak musel svůj konec očekávat někde v selském stavení nebo pod širým nebem.

Hitler jako by se nedokázal soustředit na nic jiného než na pomstu. Ve svém vzteku chtěl, aby Himmlerova zrada měla i nějakou oběť. Během porady několikrát padlo jméno Hermann Fegelein, který patřil k Himmlerovým důvěrníkům. Fegelein byl podle míně okolí bezohledným člověkem, který se díky tomu propracoval, až do Hitlerovo blízkosti. V létě 1944 se mu navíc podařilo oženit a to se setrou Evy Braunové Margaretou a následně na to byl povýšen na generálporučíka Waffen-SS. Z bunkru unikl 26. dubna a to bez jakékoliv zprávy a odjel do svého bytu v Bleibtreustrasse. Dva dny pře svým úprkem se svěřil, že nehodlá v Berlíně zemřít. Nyní volal v opilosti Evě Braunové, aby co nejdříve uprchla i ona, protože jí jde o život.

Když ho chtěl Hitler 27. dubna zastihnout, tak nebyl nikde k nalezení. Telefonickou výzvu od generálmajora SS Johanna Rattenhubera, aby se hlásil u Hitlera, ignoroval. Nakonec byla vyslána skupina, aby ho našla a dovedla do bunkru. První komando se mu podařilo vykázat, ale druhé už Fegeleina stále značně opilého povedlo dopravit k Hitlerovi od krásné rusovlasé dámy. Když

potom šéfpilot Hans Baur Fegeleina obvinil, že svým jednáním v podstatě dezertoval. Fegelein mu na to odpověděl, ať ho klidně zastřelí.

Tyto slova, ale Fegelein nemyslel vážně a vedlo ho k tomu to, že byl lehkomyšlný a zvyklý, že mu vše procházelo. K jeho překvapení byl však degradován a navíc mu Mohnke oznámil, že jsou mu odebrány všechny řády a vyznamenání. Fegelein na to reagoval křikem a dovolával se přítomnosti Heindricha Himmlera nebo, alespoň aby byl předveden před Hitlera. Hitler ho však bez okolků odmítl. Původně měl v úmyslu Fegeleina přeložit, ale s hrozícím nebezpečím jeho úprku byl svolán stanný soud. Eva Braunová se ještě snažila Hitlera přesvědčit, aby bral ohledy na její sestru, která měla brzy родit. Ten jí však umlčel příkrým tónem, tak už se k tomu raději nevracela.

Soud musel být přerušen kvůli opilosti obviněného. Příštího dne byl Fegelein podroben tvrdému výslechu ve sklepě nedaleko kostela svaté Trojice. Výslech vedl šéf gestapa Heinrich Müller. Osudným mu nebyl jen kufřík se šperky a devizami v jeho bytě, ale i jasné důkazy, že se věděl o úmyslech Himmlera navázat kontakt s hrabětem Bernadottem. Hitler byl natolik rozrušený, že přikázal okamžitou popravu. Krátce po půlnoci byl vyveden z cely v bunkru a zastřelen. V těchto chvílích Hitlerovi došlo, že je čas vše skončit a udělat poslední rozhodnutí.

Kolem půlnoci nechal přeměnit místnost s mapami v oddací síň. V obrněném vozu pak přivezli přednostu úřadu, který nyní sloužil v jednotce Volkssturmu, nacházející se zrovna nedaleko a byl požádán, aby Hitlera s Evou oddal. Svědky se tohoto narychlo sjednaného obřadu stal Geobbels a Bormann a aby nezanedbali formality, požádali o sňatek válečný a prohlásili, že oba jsou árijského původu a nemají žádné dědičné choroby.

Požadavku na sňatek bylo vyhověno a oba byli úředníkem dotázáni, zda spolu hodlají vstoupit do manželského svazku. Ve chvíli kdy oba odpověděli kladně, tak bylo manželství prohlášené za uzavřené. Při podpisu listin byla Eva tak nervózní, že se začala podepisovat svým příjmením za svobodna. Po skončení obřadu se odebrali ve společnosti generálů Krebse a Burgdorfa, několika pobočníků, plukovníka von Belowa a sekretářek do

Hitlerových soukromých pokojů. Společně něco popili a vzpomínali na staré časy. Zpráva o jejich svatbě se rychle roznesla po bunkru a z Hitlera si vzalo mnoho dalších příklad, takže se několik dalších lidí rozhodlo pro rychlé svatební obřady, při kterých vypomáhal státní sekretář ministerstva propagandy dr. Werner Naumann.

Byl trošku zvláštní počin nechat se oddat těsně před dvojitou sebevraždou. Vypadalo to, jako by se Hitler obával zemřít bez legitimního sňatku, protože jako Vůdce prohlašoval, že v jeho postavení není místo pro osobní vazby a rodinu. Této představy se vzdal až u konce života, protože ztrácel víru ve své zvláštní poslání. Při svatebním večírku se nechal slyšet, že nacionální socialismus je mrtvý pojem a nemá šanci znovu obživnout. Hitler vzhlížel k smrti jako k vysvobození a po chvíli společnost opustil, aby mohl nadiktovat svou poslední vůli.

Jeho politická závěť byla protkána tvrzeními a jeho nevině a výčitkami vůči jeho okolí. Ještě jednou v ní zmínil své rozhodnutí zůstat v Berlíně a zvolit si smrt vlastní rukou, protože za žádnou cenu nechtěl padnout do rukou sovětským nepřátelům, kteří by z jeho popravy udělali veřejné divadlo pro Židy.

Novým nástupcem v čele státu a branné moci jmenoval Hitler velkoadmirála Karla Dönitze. Nezapomněl mu však připomenout, aby i po jeho smrti bojoval do úplného konce podle zásady cti, která platí u námořnictva. Göringa a Himmlera Hitler nechal vyloučit ze strany a zbavil je všech úřadů. Poté nechal jmenovat novou říšskou vládu v čele s Josephem Goebbelsem, který se stal novým kancléřem a Maritnem Bormannem, který zastával funkci stranického ministra. Také ještě nezapomněl zmínit, že i nadále musí probíhat boj proti židovstvu, které je zhoubou světa a musí být nadobro odstraněna.

Osobní závěť byla o dost kratší, než ta politická. Odůvodnil v ní rozhodnutí vzít si Evu Braunovou na poslední chvíli. Velmi si cenil toho, že za ním přišla a rozhodla se sdílet hrůzu obleženého Berlína po jeho boku. Dále dokument obsahoval několik ustanovení o dědictví a jako vykonavatele závěti ustanovil Martina Bormanna. Bylo zde také vyjádřeno přání, že po jeho a

manželčině smrti musí být oba okamžitě spáleni. Po sepsání byli vysláni tři poslové. Každý z nich měl opis oddacího listu a Hitlerovy závěti. Jeden byl pro Dönitze, druhý pro polního maršála Schörnera a poslední byl určen pro stranickou centrálu v Mnichově. *„Vyčerpaný diktováním vzkazů na rozloučenou, Hitler se odebral do postele ve chvíli, kdy s onu poslední sobotu jeho života nad Berlínem rozednívalo.“*²⁶

Generální štáb armády Nord v neděli 29. dubna hlásil, že se boj v domech v centru Berlína odehrává dnem i noc. K tomuto datu byla v německých rukou už je vládní čtvrť, Zoologická zahrada, úzký pruh od stanice Zoo směrem na sever k řece Havole a několik menších opěrných bodů. Hlášení ukazovalo na vzpoury, které probíhaly na jihu a také na tvrdý zákrok, který proti nim byl použit. Dálnopis nařizoval Keitlovi ještě jednou tvrdý postup a vyzíval Wencka a další, aby dokázali svou věrnost Vůdci a přišli vyprostit Berlín z obležení. Později se nechal Kerbs spojit s Jodlem, ale rozhovor byl přerušen, protože došlo k sestřelení balonu, který zjišťoval radiové spojení s bunkrem.

Na poslední poradě si Hitler vyžádal přítomnost Wilhema Mohnkeho, který měl vyložit situaci na frontě. Mohnke donesl mapu Berlína, kterou rozložil na stůl a vysvětlil, že na severu jsou Rusové těsně před Weidendammer Brücke, na východě u Lustgarten. Na jihu se nacházeli na Postdamer Platzu a u ministerstva letectví. Nakonec na západě v Zoologické zahradě pouhých tři sta až čtyři sta metrů od Říšského kancléřství. Na Hitlerovu otázku jak dlouho je ještě možné situaci udržet, zněla odpověď maximálně den.

Po této zprávě Hitler vydal rozkaz svému osobnímu psododu Fritzovi Tornowovi, aby otrávil jeho milovanou fenku Blondi, protože nesmí padnout do rukou Rusů. Pravděpodobněji však je, že si chtěl na zvířeti ověřit účinky kyanidu, který se teď všem povinně rozdával. Hitler od Himmlerovy zrady nedůvěřoval tomu, že kyanid přivodí rychlou smrt. Po tom, co však Blondi po podání jedu padla jako zasažená bleskem, Hitler se uklidnil a nařídil zastřelit i

²⁶ SHIRER, L. William, Vzestup a pád Třetí říše, Brno 2004, s. 995

jejích pět štěňat. Po návratu do bunkru působil přepadle a bez jediného slova se uzavřel v svém pokoji.

V Bunkru se rozhostilo podivné ticho a kdokoliv se zde objevil, aby předal nějaké nové zprávy, tak se zase rychle vytratil pryč. Obvyklí účastníci konferencí jen posedávali a čas využívali k vymýšlení různých nesmyslných plánů. Jen málo kdo ještě věřil tomu, že je možné operace nějakým způsobem řídit a většina oddílů se dávno stavěla na odpor rozkazům vydaným z bunkru. Většina obyvatel bunkru se snažila svůj žal alespoň utopit v alkoholu a tak mizela nejlepší vína a likéry ze zásob.

Konferenční pokoj se dal do pohybu zhruba kolem půl jedenácté. Dorazil styčný důstojník a hlásil, že se podařilo odposlechnout zprávu, že je Mussolini po smrti. Podle zpráv byl chycen i se svou milenkou Clarou Petaho v jedné vesnici u jezera Como a hned následující den zastřelen. Horší zprávou pro Hitlera bylo to, co se s Mussolinim stalo potom. Hitler vyjádřil své obavy, že pokud by ho Sověti chytili, byl by jeho osud obdobný. Mussolini byl totiž po své smrti spolu s jeho milenkou na Piazzale Loreto pověšen za nohy hlavou dolů a dav do nich tloukl, plival na ně a házel kameny.

Atmosféra v bunkru zprávou o Mussoliniho konci ještě více zhoustla. Hitler ve svých obavách večer kontaktoval Jodla a zahrnul ho otázkami ohledně Wenckovy armády. Čas plynul a odpověď nepřicházela žádná. Hitler se najednou zvedl a odešel do konferenčního pokoje, aby se mohl rozloučit se svými nejbližšími spolupracovníky. Dostavil se Goebbels se svou ženou, Burgdorf, Kerbs, Mohnke, Rattenhuber, Hewel, sekretářky, Hitlerova kuchařka, několik vyšších důstojníků SS. Celkem se s Hitlerem loučilo dvacet osob. Hitler každému z nich podal ruku a řekl jim něco osobního, ale kvůli hluku, který v bunkru byl, mu nebylo skoro rozumět. Potom se ještě pronesl všem vysvětlení, že nechce padnout Rusům do rukou a jediným východiskem je tedy vzít si život sám. Také posluchačům oznámil, že je tímto zbavuje jejich přísahy a doufá, že se jim podaří dosáhnout amerických nebo britských linií. Rattenhuberovi nařídil, aby zůstal na dříve určeném místě v Říšském kancléřství a držel hlídku.

14. Sebevražda

Vytoužená odpověď od Jodla a Keitela dorazila až kolem třetí hodiny v noci. Stručně v ní byly zodpovězeny všechny Hitlerovi otázky. Podle zprávy se Wenckovy nepodaří dostat do Berlína, protože jeho 9. armáda je neproniknutelně obklíčena jižně od Schwielowského jezera a Holste je zatlačen do defenzivy. Také zde bylo vysvětleno, že útoky na Berlín již nikde nepokračují.

V pět hodin ráno začala těžká dělostřelecká palba, která probudila obyvatele bunkru. Zhruba o hodinu později byl Mohnke zavolán do dolního bunkru, kde na židli u své postele seděl nevyspalý Hitler v županu. Klidným hlasem se Mohnka zeptal, jak dlouho můžou tuto situaci udržet. Mohnke mu na to odvětil, že maximálně několik hodiny. Po těchto slovech mu Hitler podal ruku a poděkoval mu za jeho službu vlasti.

Kolem sedmé hodiny vyšla Eva Braunová k východu z bunkru, aby ještě naposledy ve svém životě spatřila slunce. Brzy jí následoval i Hitler, ale palba opět zesílila, tak se ještě na schodech obrátil a zmizel v temnotě bunkru. Následně se naposledy sešla situační konference, kde generál Weidling přednesl zprávu, že sovětské jednotky zahájili útok na říšský sněm a jednotlivé předvoje pronikly až do tunelu u Vossovy ulice v bezprostřední blízkosti Říšského kancléřství. Vysvětlil také, že tyto hlášení má od zahraničních rozhlasových stanic, protože vlastní jednotky už zprávy nepodávaly. Naposledy apeloval na Hitlera, že by se měl pokusit dostat k Wenckově armádě u Postupimi. Hitler však rázně odmítl odejít, protože to stejně nemělo cenu. Weidling také chtěl vědět, jak postupovat v případě, že dojde munice. Hitler mu odpověděl, že zakazuje jakoukoliv kapitulaci každému z velitelů. Poté se odebral k závěrečnému rozhovoru s Kerbsem. V tuto chvíli Hitler povolil jednotlivým oddílům odchod z města a vydal Weidlingovi poslední

rozkaz, že pokud se obráncům nebude dostávat dostatek potravin a munice mohou opustit Berlín.

Potom, co Hitler zařídil vše potřebné, nechal si zavolat svého šéfpilota Hanse Baura. Ten k Hitlerovi přišel v doprovodu svého zástupce Georga Betze a Hitler ho chytil za obě ruce a děkoval mu za jeho dlouholetou oddanost. Nabídl ještě Hitlerovi možnost odletět pryč, protože měl k dispozici stroje, které by je dokázali dostat do některé z arabských zemí nebo do Jižní Ameriky. Hitler byl už rozhodnut, že člověk musí mít odvalu až do konce. Poprosil však Baura, aby právě on zařídil vše potřebné pro spálení jak Hitlera, tak jeho manželky. Hitler Baurovi ještě věnoval svůj oblíbený obraz Fridricha Velikého od Antona Graffa.

Brzy se za Hitlerem přihnala uplakaná Magda Geobbelsová, přestože v první chvíli ji Hitler neměl v úmyslu přijmout, ale nechal se k tomu nakonec přesvědčit. Geobbelsová ještě naposledy chtěla Hitlerovi vyjádřit svou účast a pevné rozhodnutí nenechat své děti na tomto světě bez jejich Vůdce a to i přes to, že jí všichni včetně Hitlera přesvědčovali, ať od tohoto úmyslu upustí. Geobbelsová po chvíli od Hitlera odešla stále v slzách.

V bunkru opět vyselo ve vzduchu tíživé dusno. Všude posedávaly skupinky lidí a čekaly, co se bude dít. Nervy, které každý měl našponované, najednou povolily a v kantýně začala taneční zábava. Přísná pravidla, která byla po všech vyžadována, se najednou zhroutila. Nakonec byla nahoru vyslána ordonance, ať se utiší, protože Vůdce se chystá zemřít. Všichni přítomní však byli silně opilí a nebrali na tuto skutečnost žádný zřetel.

Co se dělo potom se nikdy s naprostou přesností nepodařilo určit. Několik svědku vypovědělo, že kolem čtvrté hodiny uslyšeli výstřel z pistole. Sekretářka Gertraud Jungeová se chtěla po rozloučení s Hitlerem dostat pryč s tíživé atmosféry, která v dolním bunkru panovala, ale při cestě nahoru narazila na opuštěné Geobbelsovy děti. Rozhodla se tedy jim sehnat něco k jídlu a číst pohádky, aby se vyhnula jejich vyděšením otázkám co se děje. Najednou se prý ozval výstřel z pistole, který slyšela ona i děti. Toto tvrzení

však ostatní svědkové popírají, protože přes dieslové motory a ventilátory mohlo být něco slyšet.

Ve velké i malé konferenční místnosti mezitím čekala skupinka, která se účastnila rozloučení s Hitlerem. Linge, který vyčkával, ucítil před Hitlerovým apartmá střelný a prach a šel tuto skutečnost sdělit Bomannovi. Oba se poté odebrali do sousední místnosti. Hitler seděl zkroucený na květované pohovce a v pravém spánku měl díru po kulce. Na podlaze pak ležela pistole typu Walther ráže 7,65 mm. Vedle něho seděla schoulená jeho manželka s nohama přitaženými k tělu a s namodralými rty. Její pistole ležela nepoužitá před ní. Ve vzduchu byl jasný zápach střelného prachu a hořkých mandlí. Někteří přítomní tvrdili, že Hitler pravděpodobně uposlechl radu lékaře a po skousnutí ampule s jedem se raději i střelil do spánku. Teorií na tuto událost je však více a to i třeba ta, že Hitlera pro jistotu střelila ještě třetí osoba. Průběh událostí během Hitlerovi sebevraždy nelze ani dnes plně objasnit.

Nyní se muselo jednat rychle. Linge mezitím než dorazil Goebbels, Kerbs, Burgdorf a ostatní začal balit Vůdcovo tělo do přikrývky. Jako první se se vzpamatoval Goebbels a prohlásil, že venku bude potloukat tak dlouho, dokud ho nějaká kulka nezasáhne a on nezemře. Všichni přítomní začali vyjadřovat svůj strach z budoucnosti.

Vedoucí vozového parku Erich Kempka mezitím donesl kanystry s benzínem. Těla se přenesla k východu na zahradu Říšského kancléřství, aby se mohla zapálit, ale silné odstřelování jejich pokusy několikrát zhatilo. Teprve po opakovaných pokusech se podařilo položit mrtvoly kousek od bunkru. Bormann přistoupil k oběma mrtvým a sňal z Hitlerovy tváře přikrývku. Potom setrval několik vteřin a prodral se tlačení zpět. I přes boje, které se odehrávali v jejich blízkosti, se jim nakonec podařilo polít Hitlera s manželkou dobrých deset kanystrů s benzínem. Snažili se je podpálit zápalkami, ale ty v ohnivě bouři neustále zhasínaly. Nakonec Linge vytáhl z rukávu několik formulářů a stočil je do ruličky a vytvořil z nich jakousi pochodeň. Kterou se konečně podařilo zažehnout vysoký plamen, při které se shromáždění postavilo do pozoru. Jeden po druhém se pak s Hitlerem rozloučil zdviženou pravicí.

Poslední věc, kterou v dýmu spatřili, byla scvrkávající se těla a pak v žáru přízračně zdvižené končetiny. Později pak byla ohořelá těla nahnuta na celtu, spustila se do nedalekého trychtýře po granátu a byla zasypana hlínou.

15. Sovětský útok na sněm

Zhruba ve stejnou dobu, kdy probíhalo rozloučení s mrtvým Hitlerem, brala sovětská vojska útokem blízky Říšský sněm. Ten byl ze symbolického důvodu vybrán jako symbol Berlína a už na Odře se několika jednotkám vydávaly prapory pro dobytí této budovy.

Ještě před svítáním zahájily sovětské oddíly proti budově obezděné ze všech stran, jenže uvízly v palbě z trosek nedaleké Krollovy opery. S nasazením tanků, děl a raketometů, které byly z části umístěné v horních poschodích protějšího ministerstva vnitra. Útok se opakoval v průběhu dopoledne, ale nepodařilo se jim dostat dál než k otvoru proraženého železničního tunelu. Dokonce ani třetí pokus se nezdařil a sovětské velení rozhodlo sečkat do soumraku. Teprve tehdy se několika útočnickům podařilo probojovat na schody Reichstagu a pomocí dvou děl vystřílet do zdi otvor. Brzy se nahrnuly za nimi další jednotky, které začaly boj o každé patro.

Teprve kolem půlnoci moskevského času se podařilo vztyčit na střeše sněmu prapor. Později vyšlo najevo, že prapor se podařil několika dělostřelcům vztyčit už o pár minut dříve, ale jejich čin byl neoficiální. Popis situace dobytí sněmu Sověty je celkově dost smyšlený. Ve skutečnosti boje trvaly až do 2. května. Často se ve tmě stříleli vyděšení vojáci navzájem z vlastních řad. V případech kdy došla munice, se bojovalo vším, co bylo po ruce. Teprve když byly ženy z domácností připraveny k úklidu a košťaty z březového proutí metly dlažbu, tak Sověti použily plamenomety a boj ve sněmu definitivně skončil.

Večer 30. dubna po tom co byly mrtvoly spálené a jejich zbytky zahrabány, se zbytek v bunkru sešel na důkladné poradě. Chvilku se hovor stácel sem a tam, ale pak Bormann navrhnul, aby se pokusili dostat ven

s několika stovkami vojáků, kteří měli rozkaz chránit kancléřství. Takový plán byl zavržen jako nereálný a všichni se shodli, že by se měli pokusit začít vyjednávat se Sověty a vyšlou generála Kerbse k Čujkovovi do Tempelhofu.

Kerbs vyrazil kolem druhé hodiny ranní do soukromého bytu, který měl Čujkov jako svůj hlavní stan. Čujkov ve svém zaskočení z nečekané nabídky k rozhovorům ani nenašel čas, aby svolal svůj štáb. Čujkov se rozhodl vydávat lidi, kteří tam s ním zrovna byli za své pobočníky a skladatele Matvěje Blantěra, který neměl uniformu, zavřel do skříně.

Po pár zdvořilostních frázích přešel Kerbs přímo k věci. Začal tím, že Čujkovovi jako prvnímu cizinci sděluje, že čerstvě ženatý Hitler spáchal sebevraždu v doprovodu své novomanželky. Čujkov, přestože neměl potuchy o bunkru natož o Hitlerově a Evině smrti na sobě nedal nic znát a prohlásil, že tyto informace jsou mu už známé. Kerbs tedy přešel k dopisu, který sepsal Geobbels, který vyhlášoval nástupnictví stanovené Hitlerem a vyzíval Sověty k mírovým jednáním.

Čujkov okamžitě prohlídl úmysl rozeštvát Spojence separátní dohodou. Nejprve však musel zprávu dostat Žukov ve Strausbergu, který zase nechal vzbudit Stalina. Oba dva tuto dohodu striktně odmítli. Přijat nebyl ani návrh dočasného příměří a jediné, co byli schopni akceptovat je bezpodmínečná kapitulace. Jednání se vleklo dlouhé hodiny a nechyběla ani komická vložka a to když skladatel zapomenutý ve skříně omdlel a vypadl ze skříně s velkým rachotem. Bez vysvětlení byl ošetřen a odnesen do vedlejšího pokoje.

Během rozhovorů došlo i k vleklé hádce, protože Kerbs odmítal přiznat kapitulaci bez toho, aby se poradil s Geobbelsem nebo Donitzem. Nakonec Kerbs odcházel s papírem sovětských požadavků obsaženými v pěti větách. Čujkov nezapomněl dodat, že pokud nebudou podmínky splněny, tak s okamžitou platností budou obnoveny bojové operace.

Kerbs se tedy téměř po dvanácti hodinách vydal zpět do bunkru. Geobbels byl pobouřen a vyjádřil své rozhodnutí proti Sovětům bojovat do posledního dechu. Všichni v bunkru byly rozrušení a mluvili jeden přes

druhého a shodovali se jen na tom, že musí přerušit vyjednávání a nepodnikat žádné další kroky.

Mezitím se však generál Weidling sám rozhodl ukončit toto nesmyslné krveprolití. O svém záměru informoval několik lidí v bunkru, kterým plně důvěřoval. Večer 1. května vyzval Weidling své jednotky, aby přestali bojovat. Po půlnoci také nechal rozhlasem vysílat veřejné hlášení přes nepřátelské linie a v něm nechal vyhlásit zastavení palby a vyslání vyjednávače na Postupimský most. Druhá strana na sebe nenechala dlouho čekat a Čujkov vydal souhlas. Weidling dorazil ve smlouvenou dobu v doprovodu tří štábních důstojníků. Na Čujkovovu otázku zda o tom ví Kerbs neodpověděl. Nakonec se oba shodli na hlášení, které tlapači nechají vyhlásit všude.

16. Opuštěný bunkr

Po těchto událostech si zbylí obyvatelé bunkru vyřídili několik záležitostí, spálili důležité dokumenty, opatřili si nejnnutnější věci a shromáždili se před bunkrem. Mohnke pak vydal rozkaz bunkr podpálit. Když však opouštěli bunkr, tak vypnuli ventilaci, takže oheň se nemohl šířit a zanechal za sebou jen pár kusů ohořelého nábytku a propálených skvrn.

Mohnke si mezitím nechal svolat velitele a vylíčil jim všechny události včetně sebevraždy vůdce, jeho ženy i Geobbelsovy rodiny a konečně bezvýchodné jednání mez Kerbsem a Čujkovem. Následně poslal důstojníky, kteří o těchto událostech jen zaslechli k jejich jednotkám, že Weidling vydal nařízení, že se mají boje zastavit hodinu před půlnocí. Všechny jednotky se měly pokusit probít na sever. Po jedenácté začal exodus z bunkru. Jeho obyvatelé se rozdělili na skupiny a vydali se na cestu pryč. Burgdorf a Kerbs zůstali čekat v bunkru.

Větší skupina, ke které patřil i Mohnke se svým štábem se hned následujícího dne dostala do zajetí. Další skupině, ve které byl například Axmann a sekretářky, se podařilo dostat na západ. V momentě když dorazili Rusové do Říšského kancléřství, narazili v dolním bunkru na generály

Burgdorfa a Kerbse, kteří seděli u stolu už mrtví. Martin Bormann byl dlouhou dobu pokládán za nezvěstného, ale důkazy naznačovaly, že spáchal sebevraždu spolu s lékařem SS nedaleko Lehrtského nádraží. Jeho kostra byla nakonec objevena na počátku sedmdesátých let a následně zpopelněna a rozptýlena nad Baltským mořem.

I přes Weidlingovo nařízení příměří, boje na některých místech pokračovali ještě celého 2. května a neskončili ani následující den. Někteří velící důstojníci se zprávu o kapitulaci nedozvěděli a jiní zůstali věrní svému přesvědčení až do konce.

Odpoledne 2. Května krátce po třetí hodině se podařilo obsadit Říšské kancléřství. Nikdo Sovětům nekladl významný odpor. Podle pramenů pronikl do bunkru jako první rudoarmějec nadporučík Ivan Kliemenko, který se díky tomu stal národním hrdinou, ale jak už to u Sovětů chodí, pravděpodobně nebyl první.

Obsazením Říšského kancléřství začalo obrovské divadlo pro celý svět. Do oběhu se dostávaly informace, že Hitler je stále naživu. Poté ukazovaly Hitlerovou popálenou mrtvolu, ale vždy se jednalo o velmi sporné exempláře. Předvádění nových a nových trofejí ustalo na konci května, kdy se do této záležitosti vložil sám Stalin. Stalin také přednesl myšlenku, že se Hitlerovi podařilo uprchnout. Nakonec byla v roce 1946 vyslána komise, která měla všechny fámy umlčet. Údajná těla manželů Hitlerových byla stěhována z místa na místo a podle spisů v roce 1970 zničena a vhozena do řeky. Dodnes zůstává otázkou, zda se opravdu jednalo o Hitlera a jeho manželku nebo těla nebyla doopravdy nikdy nalezena.

17. Závěr

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo přiblížit pád Berlína 1945. Poukázat na jeho pochmurný osud, který byl zpečetěn již 16. dubna 1945, kdy zaujala Skupina armád Visla spolu s některými jednotkami armád Střed obrané pozice podél řeky Odry.

V mojí práci popisuji přímý útok na Berlín, který začal 25. dubna a trval až do 29. dubna 1945, kdy byla dobyta větší část Berlína a Sovětům se podařilo probojovat až do středu města. Téhož dne bylo Rudou armádou obsazeno ministerstvo vnitra a Rusové byli od Říšského sněmu vzdáleni pouhých 500 metrů. Rudé armádě se podařilo již následující den vyslat proti Říšskému kancléřství jednu z divizí. Následně potom, co Keitel Hitlerovi sdělil, že Wenckova 12. armáda do Berlína nedorazí, se Adolf Hitler rozhodl spáchat sebevraždu ve společnosti své novomanželky Evy Braunové

Joseph Geobbels se 1. května 1945 pokusil dosáhnout zastavení palby, avšak Stalin trval na bezpodmínečné kapitulaci. Na to Geobbels reagoval sebevraždou spolu se svou manželkou a šesti dětmi. Generál Weidling se rozhodl následujícího dne beznadějný boj ukončit a berlínská posádka se vzdala. Boje však na některých místech pokračovali ještě dlouho po kapitulaci, protože někteří velitelé se po vzoru Hitlera odmítali vzdát až do úplného konce.

Bitva o Berlín byla vyvrcholením bojů 2. světové války, při níž vlastní rukou zemřel vůdce nacismu Adolf Hitler. Pro Stalina bylo dobytí Berlína jeho největším vojenským triumfem a osobní pomstou za zradu Německa. Německé velení bylo donuceno 7. května 1945 podepsat kapitulací akt se západními spojenci v Remeši a 8. května byl kapitulací akt za přítomnosti zástupců Sovětského svazu i západních velmocí podepsán v Berlíně. Tímto dnem oficiálně skončila 2. Světová válka na území Evropy.

18. Seznam literatury:

- ANTILL, P., *Berlín 1945, Konec „tisícileté“ říše*, Praha 2007.
- BAHM, Karl, *Berlín 1945 Konečné zúčtování*, Praha 2005.
- BEEVOR, Anthony, *Pád Berlína 1945*, Praha 2004.
- CAPELLE, H., *Berlín za Hitlera 1933-1945*, Praha 2013.
- CÍLEK, R., *Čas vítězů, čas poražených*, Praha 2008.
- FEST, Joachim, *Hitler a konec Třetí říše*, Praha 2002.
- FEST, Joachim, *Pád Třetí říše*, Praha 2005.
- HASTINGS, M., *Armageddon, Bitva o Německo 1944-1945*, Praha 2008.
- HOYT, Edwin, *Hitlova válka*, Praha – Plzeň 2003.
- KEEGAN, J., *Druhá světová válka*, Praha-Plzeň 2003.
- KERSHAW, Ian, *Konec Německo 1944-1945*, Brno 2012.
- MAZOWER, Mark, *Hitlerova říše*, Brno 2008.
- OVERY, R., *Rusové ve válce 1941-1945*, PRAHA-PLZEŇ 2004.
- READ, A., FISHER, D., *Pád Berlína*, Praha 2006.
- SHIRER, L. William, *Vzestup a pád Třetí říše*. Brno 2004.
- THACEKR, Toby, *Konec „Třetí říše“*. Praha 2011.

19. Resumé

As the topic of my bachelor's thesis I chose the fall of Berlin in 1945. In my thesis I focus on the time period from the 16. April 1945 when a group of armed forces called Visla together with some of the troops from Střed took up a defence position along the river Odra. The units of Volkssturm und Hitlerjugend were preparing themselves on the other side of the river. The main attack was launched at 3 AM together with the artillery preparation. In the blaze of headlights the soviet army made a not very successful quick-fire attack, in particular on the Seelow heights where the Germans had built a great defence. The advantage of the German units Wehrmacht, Waffen SS, Volkssturm and even Hitlerjugend was their intransigence and the fear of retribution from the Russians. To that one has to add that those who acted like cowards were immediately executed.

The direct attack on Berlin started on the 25. April and lasted till the 29. April 1945 when the bigger part of Berlin was conquered and the Soviets succeeded in getting into the city centre. On the same day the Red Army occupied the Ministry of the Interior and the Russians were only 500 meters away from the Reichstag building. The next day the Red Army succeeded in sending one of its divisions against the Reichskanzlei. After Keitel told Hitler that Wencks 12. Army is fighting a tough battle and will not make it to Berlin, Adolf Hitler decided to commit suicide. Hitler and his newly wed wife Eva, born Braun, committed suicide using Cyanide and a firearm. After Hitler's express wishes their bodies were burned to obstruct their further identification.

On the very same day at 10 p.m. two soldiers of the Red Army erected the Soviet flag on the Reichstag dome. On 1st May 1945 Joseph Goebbels tried to ceasefire but Stalin insisted on unconditional surrender. Goebbels

responded to this by his suicide and his large family. The next day General Weidling has decided to end the hopeless battle and the Berlin crew surrendered. During the capture of Berlin, the Red Army lost 500 000 men, 2000 tanks and self-propelled guns and 500 aircrafts. The Germans lost approximately one million men of various armed forces, and moreover a large number of civilians were killed. The total number cannot be precisely specified because Berlin experienced a large influx of refugees, who had no choice but to escape from their homes from the fast proceeding enemy's army.

The Battle of Berlin was the final step of the Second World War, during which the Führer of Nazism Adolf Hitler died by his own hands. The capture of Berlin was for Stalin his biggest military success and a personal revenge for Germany's betrayal. On 7th May 1945 the German headquarters was forced to sign the Instrument of Surrender with the western allies in Reims and on 8th May the Instrument of Surrender was signed in Berlin in the presence of representatives of the Soviet Union and western superpowers. With this day the Second World War officially ended in Europe.